

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE
PRÁVNICKÁ FAKULTA - KATEDRA TEORIE PRÁVA A PRÁVNÍCH UČENÍ

Interpretace multilingválních textů právních předpisů

-

Interpretation of multilingual legal texts

DIPLOMOVÁ PRÁCE

Martin Fatura

Praha, březen 2013

Prohlášení

Prohlašuji, že tato diplomová práce je mým původním autorským dílem, které jsem vypracoval samostatně. Všechny zdroje, prameny a literaturu, které jsem při vypracování používal nebo z nich čerpal, v práci řádně cituji s uvedením úplného odkazu na příslušný zdroj. Tato práce nebyla použita k získání jiného nebo stejného titulu.

Martin Fatura

Vedoucí práce: Doc. JUDr. Zdeněk Kühn, Ph.D., LL.M., S.J.D.

Poděkování

Rád bych poděkoval vedoucímu mé diplomové práce Doc. JUDr. Zdeňku Kühnovi, Ph.D., LL.M., S.J.D., za odborné vedení a cenné připomínky při jejím zpracování.

Klíčová slova

Multilingvální, vícejazyčné, mnohojazyčné, autentické znění, interpretace, výklad, Vídeňská úmluva o smluvním právu, Evropská unie

„Eine weitere Sprache zu sprechen ist eine weitere Seele zu haben.“

(Umět jiný jazyk je jako vlastnit druhou duši.)

- Karel Veliký, franský král a císař -

„The man who knows no foreign language knows nothing of his mother tongue.“

(Člověk, který neumí žádný cizí jazyk, neví nic ani o svém vlastním.)

- Johann Wolfgang von Goethe -

“Die Grenzen meiner Sprache bedeuten die Grenzen meiner Welt.“

(Omezení mého jazyka jsou omezeními mého světa.)

- Ludwig Wittgenstein -

Shrnutí

Tato práce se zabývá možnostmi interpretace textů právních předpisů autentických ve více než jednom jazyce a pokouší se o analýzu přístupů použitelných při řešení rozporů mezi jednotlivými jazykovými verzemi.

Práce je rozdělena na pět kapitol. První kapitolou je úvod do problematiky. V něm je nastíněn důvod existence multilingválních právních textů a je vymezena oblast, která bude zpracována v následujících kapitolách.

Druhá kapitola je věnována jednotlivým metodám interpretace, rozeznávaných právní doktrínou. S ohledem na téma práce jsou interpretační metody rozděleny do dvou skupin dle způsobu přístupu k nalézání právní normy a obsahu předpisu. V první sekci jsou rozebrány metody založené na textu právní normy. Těmi jsou lingvistická, logická a systematická metoda. Druhá sekce přibližuje metody založené na hledání účelu a smyslu úpravy. Do této kategorie patří metoda teleologická, historická a komparativní, jakož i modifikace teleologické metody, užívané především v mezinárodním a evropském právu. Ve třetí sekci jsou rozebrána jednotlivá východiska volby primární výkladové metody s ohledem na cíl výkladu.

Třetí kapitola se zabývá možnostmi interpretace v mezinárodním právu veřejném. Ve čtyřech sekcích je přiblížena problematika mezinárodních smluv s ohledem na režim, jímž se řídí. Hlavní pozornost je přitom věnována Vídeňské úmluvě o smluvním právu z roku 1969, která poskytuje základní vodítka pro interpretaci mezinárodních smluv autentických ve více jazycích. Podrobně jsou rozebrány články 31, 32 a 33. Jsou také nastíněna základní východiska pro předcházení rozporům, jakož i jejich případné řešení.

Kapitola čtvrtá je věnována Evropské unii a jejímu multilingválnímu charakteru. V sekci jedna je podán výklad příčin a důvodů pro nutnost existence multilingvality v EU. Důraz je kladen především na charakter této mezinárodní organizace *sui generis* a její historický vývoj. Ve druhé sekci jsou vysvětleny specifické metody a vlivy, které hrají důležitou roli pro rozhodování SDEU v případech multilingválních textů. Postupně jsou ro-

zebrány metody užití preambulí při interpretaci, úprava multilingvality v jednotlivých nařízeních, rozsudek C.I.L.F.I.T. jakožto základní bod pro řešení rozporů plynoucích z multilingválních textů, autonomní výklad SDEU a srovnávací jazykový výklad. V sekci tři jsou rozebrány jednotlivé výkladové metody, užívané SDEU při rozhodování o jazykových rozporech s ohledem na doktrinální dělení interpretačních metod. Jsou analyzovány nejčastěji užívané postupy a na základě nich predikován vhodný postup při interpretaci nejasných multilingválních textů.

Kapitola pět obsahuje závěr, který je věnován shrnutí výsledků práce a rozboru postupu interpretace multilingválních právních textů. Jelikož je zdrojem rozporů při interpretaci právních textů autentických ve více jazycích právě text sám, je nutné zpravidla přistoupit k využití interpretačních metod založených na hledání účelu a smyslu právních norem. Jako možné východisko připadá v úvahu postupné užití výkladových metod dle prokazatelnosti výsledků, tedy od metod, které poskytují výsledek s nejvyšší mírou spolehlivosti, postupně až k metodám stavějícím na nepřímé rekonstrukci smyslu a účelu.

Abstract

This thesis deals with the possibilities of interpretation of legal texts authentic in more than one language and attempts to analyze the approaches applicable as a possible solution of contradictions between various language versions.

The thesis is divided into five chapters. The first chapter is an introduction to the issue. There is just roughly outlined the reason for the existence of multilingual legal texts and there is also defined the scope of the following chapters.

The second chapter is dedicated to various methods of interpretation, distinct by legal doctrine. With regard to the topic of the thesis, the interpretive methods are divided into two groups with respect to the approach of finding the meaning of legal norms and the content of the regulation. The first section deals with methods based on the text of the legal norm. These are linguistic, logical and systematic method. The second section describes the methods based on the purpose and significance of the treatment. These are the teleological, the historical and the comparative method, as well as the modifications of the teleological method, used primarily in international law and law of European union. The way of choosing the primary interpretation method is described in the third section.

The third chapter deals with the possibilities of interpretation in international public law. The issue of international treaties interpretation is described in four sections. The main attention is paid to the Vienna Convention on the Law of treaties 1969, which provides basic guidelines for the interpretation of international treaties authentic in multiple languages. The Articles 31, 32 and 33 are analyzed in detail. They are also outlined the basic resources for preventing potential language conflicts, as well as their possible solutions.

Chapter four is devoted to the European Union and its multilingual character. In section one there is the analysis of the causes and reasons for the necessity of multilinguality in the EU. The character and historical development of this international organisation *sui generis* is emphasised. The

second section explains the specific methods and factors that play an important role for the CJEU jurisprudence on multilingual texts. The way of interpretation by using preambles is described as well as the well known judgement C.I.L.F.I.T. as a base point for resolving discrepancies between different language versions of the legal text. Mentioned is also the existence of the autonomous reasons for the necessity of multilinguality in the EU. The character of the legal language of the European union. Section three is focused on the interpretation techniques used by CJEU. The most used methods of the CJEU are analyzed and the appropriate procedure for multilingual legal texts interpretation is proposed.

Chapter five contains the conclusion with a summary of the thesis. The role of the teleological method of interpretation is analyzed and the process of its application is divided into two stages. The first stage of its application is an integral part of the interpretation based on the legal text. The second stage is oriented on the seeking of purpose by analyzing the indirect sources of law. A proper process of multilingual text interpretation is proposed.

Obsah

1	Úvod	1
2	Metody interpretace	3
2.1	Lingvistická (jazyková) metoda výkladu a s ní spojená metoda logického výkladu a systematického výkladu	4
2.2	Teleologická metoda výkladu, metoda historická, metoda komparativní a argumentace metodou <i>effet utile</i>	6
2.3	Volba vhodné „primární“ výkladové metody	10
3	Multilingvální interpretace v mezinárodním právu veřejném	12
3.1	Režim smluv v mezinárodním právu veřejném a jeho vliv na interpretaci	12
3.2	Smlouvy řídící se Vídeňskou úmluvou o smluvním právu (VÚSP)	14
3.2.1	Články 31 a 32 Vídeňské úmluvy o smluvním právu (VÚSP)	14
3.2.2	Článek 33 VÚSP - vodítka pro výklad multilingválních smluv	16
3.2.2.1	Výklad smluv ve více autentických zněních v případě určeného rozhodného znění	18
3.2.2.2	Výklad smluv ve více autentických zněních se stejnou interpretační autoritou	19
3.3	Smlouvy mezi mezinárodními organizacemi	22
3.4	Mezinárodní smlouvy, na které se nevztahuje VÚSP	23
4	Multilingvalita jako základ Evropské unie	26
4.1	Jedinečný charakter práva EU	26
4.1.1	Multilingvalita EU	26
4.1.2	Exkurz do historie – vznik multilingválního práva EU	29
4.2	Základní zásady interpretace a jejich právní zakotvení v právu EU	32
4.2.1	Preambule	33
4.2.2	Nařízení 1/1958 a jeho důsledky	35

4.2.3	Judikát C.I.L.F.I.T a doktrína <i>acte clair</i>	37
4.2.4	Autonomní výklad práva EU	40
4.2.5	Srovnávací jazykový výklad (multilingual interpretation)	41
4.3	Interpretace multilingválních právních textů Soudním dvorem Evropské unie	43
4.3.1	Základní principy fungování SDEU	44
4.3.2	SDEU a jeho jazykový režim – Jednací řád SDEU	45
4.3.3	Jednotlivé interpretační metody užívané SDEU	48
4.3.3.1	Lingvistická metoda a úskalí jejího užití	51
4.3.3.2	Teleologický výklad, výklad <i>effet utile</i> a systematický výklad SDEU	55
4.3.3.3	Shrnutí	58
5	Základní principy interpretace vícejazyčných právních textů	60

1 Úvod

Současná moderní společnost je společností pluralitní. Pluralitu můžeme vidět ve všech oblastech společenského života, které jsou navzájem propojené. Pluralita kulturní a názorová úzce souvisí s růzností právních systémů a způsobů úpravy společenských vztahů a je do velké míry determinována také rozdílností pojetí morálky a morálních hodnot.¹

Právní text samotný je totiž pouhým vyjádřením určité skutečnosti v rámci společnosti v daném místě a čase. Obsahuje v sobě hodnoty této společnosti a předpokladem jeho správné interpretace je znalost jejích specifických poměrů.² Základní a nutnou znalostí pro interpretaci každého textu zůstává znalost jazyka, ve kterém je tento text napsán. Při jeho neznalosti, či nedostatečné znalosti, nelze vůbec usuzovat na to, jaká věc a jakým způsobem jím měla být upravena.

Je-li text autentický, jinak řečeno „původní“, „pravý“, nebo také „závazný“, pouze v jednom jazyce, je možné se soustředit při jeho výkladu na konkrétní cíle a hodnoty vyjádřené v těle textu. Pomocí interpretačních metod posuzujeme význam jednotlivých slov a jejich gramatické řazení ve větách (jazykový výklad), logiku významů obsažených v textu s ohledem na pravidla výrokové logiky (logický výklad), význam textu s ohledem na jeho řazení a umístění ve vztahu k souvisejícím právním textům (systematický výklad), pravděpodobný úmysl autorů textu (historický výklad), význam a smysl textu (teleologický výklad), případně hledáme jeho význam srovnáním se zněním obdobných textů (komparativní výklad).

V případě většího množství verzí autentických znění právních textů dochází k situaci mnohem složitější. Jak bylo uvedeno výše, jazyk je prostředkem vyjádření dané společnosti v daném místě a čase, a to i v případě, že bychom text pojali jako samostatný a nezávislý fenomén, který je sobě vlastní autoritou. Jazyk bude stále spojen s původní situací a společností,

---

1. K tomuto tématu viz dále Sobek.

2. „*Scire leges non hoc est verba eorum tenere, sed vim ac potestatem.*“ in Digesta 1.3.17, Celsus, tj. „*Znát zákony neznamená znát jejich slova, ale pochopit jejich význam a působení.*“ - Knapp str. 168.

ve které právní text vznikal. Výklad právního textu je vždy abstrahováním hodnot.

Je-li právní text autentický ve více jazycích, dochází nutně k potřebě poměřování těchto hodnot v souvislosti s významem textu. V některých případech se může zdát toto poměřování poměrně jednoduché, neboť hodnoty obsažené v textu se v jednotlivých jazycích napohled shodují. Příkladem může být slovo „voda“. Toto má, díky chemicky jasně vymezenému složení, prakticky stejný význam ve všech jazycích (H₂O). Přesto se můžeme ponořit do dalšího výkladu a ptát se: „Je vodou voda ve všech skupenstvích? Tedy i led a pára? Je vodou voda zvláštního charakteru obohacená minerály? atd.“ O mnoho složitější je samozřejmě výklad v případě abstraktních institutů, jako např. „dobré mravy“, „morálka“, „osobní svoboda“. Proto je při výkladu multilingválních textů nutné užití charakteristických institutů, které umožňují přiblížit se jejich významu.

V této práci budou rozebrány jednotlivé způsoby a metody interpretace právních textů autentických ve více jazycích (dále jen multilingvální právní texty) se specifiky, které přinášejí. Nejprve bude přiblíženo základní teoretické členění metod interpretace, rozeznávané doktrínou. Poté bude věnována pozornost interpretaci multilingválních textů v rámci mezinárodního práva veřejného, zejména s ohledem na Vídeňskou úmluvu o smluvním právu. V kapitole 4 bude zevrubně rozebrán a analyzován multilingvální charakter Evropské unie. V rámci tohoto tématu budou přiblížena historická východiska jejího vzniku, specifika spojená s výkladem práva EU a nakonec jednotlivé metody a způsob interpretace vícejazyčných textů Soudním dvorem EU (dříve Evropským soudním dvorem).

Z důvodu omezeného rozsahu této práce nebudou blíže rozebrány situace interpretace vícejazyčných právních textů na národní úrovni v rámci států s více než jedním oficiálním jazykem,³ které by vydaly na vlastní detailnější rozbor. Stejně tak nebude věnována pozornost výkladu smluv v rámci mezinárodního práva soukromého.

---

3. Například Kanada, Belgie, Spojené království Velké Británie a Severního Irska apod.

2 Metody interpretace

Pro zjištění obsahu právní normy jsou užívány doktrínou definované metody, tzv. metody interpretace. Vzhledem k historickému vývoji bývají někdy rozdělovány na metody standardní a tzv. nadstandardní.¹ Standardní metody by měly představovat „nezbytnou součást interpretace jakéhokoliv právního textu“² zatímco metody nadstandardní „plní při interpretaci doplňkovou funkci“.³ Toto rozdělení vychází ze dvou doktrinálních přístupů k právní interpretaci. První z nich, formalistický, vychází při výkladu právních norem z vázanosti interpreta textem zákona. Druhý z nich, materiální přístup, je zaměřen na účel právní normy, ze kterého odvozuje jeho význam.⁴

Mnohem důležitějším způsobem rozdělení je hlubší dělení, dělení podle použité metody. Základy tohoto rozdělení pocházejí od právního filozofa J. C. von Savignyho, který ve své době rozdělil interpretační metody na gramatickou, logickou, systematickou a historickou.⁵ V současné době doktrína rozlišuje další metody. Zároveň je dělí do dvou výše zmíněných skupin na standardní a nadstandardní.

Mezi tzv. standardní metody patří v současnosti metoda jazyková (lingvistická), metoda logického výkladu, metoda systematického výkladu. Interpretační metody řazené mezi nadstandardní jsou teleologická, historická a komparativní metoda, případně modifikovaná teleologická argumentace pomocí argumentu *effet utile* a další metody, typické pro interpretaci v mezinárodním právu.

Dělení na standardní a nadstandardní metody velmi často užívané v české doktríně *implicite* řadí metody, označené jako "nadstandardní", do jakési druhotné skupiny metod výkladu. K tomu ovšem neexistuje osprave-

---

1. Viz Boguszak/J./A. s. 182.

2. Ibid.

3. Ibid.

4. „V právní interpretaci se vyskytují dva přístupy, a to na základě striktní vázanosti interpreta textem zákona, a pomocí hledání účelu ustanovení. Teorie práva chce naléznout metodologii, která omezí libovůli, ale nevyloučí argumentaci účelem ve výjimečných případech.“ - Wintř.

5. Von Savigny/O.L. s. 213.

dlitelný důvod.⁶ V praxi dochází ke směšování prvků jednotlivých metod výkladu. Je obtížné a v podstatě kontraproduktivní užívat jednotlivé metody izolovaně bez ohledu na aktuální situaci.⁷ Použití více interpretačních metod je stěžejní zejména pro interpretaci právních textů autentických ve více než jednom jazyce. Přesto je nutné v zájmu zachování účelu a funkce práva, jakožto prostředku garance právní jistoty a spravedlnosti, vymezit a zúžit pole užitých interpretačních metod s ohledem na konkrétní případ.⁸ V dalším textu budou jednotlivé metody stručně popsány a bude přiblížen způsob volby ideální „primární“ metody výkladu.

Jiná dělení způsobů výkladu, např. podle subjektu⁹ či šíře výkladu,¹⁰ nejsou pro účely této práce relevantní a nebudou proto dále podrobněji rozzebrány.

2.1 Lingvistická (jazyková) metoda výkladu a s ní spojená metoda logického výkladu a systematického výkladu

Mezi metody řazené ke standardním patří lingvistická (jazyková) metoda, metoda logického výkladu a metoda systematického výkladu. Všechny tyto metody vycházejí z textu zákona, respektive v případě systematického výkladu z jeho pozice v právním řádu.

Základním a jedinečným způsobem poznání významu právního textu je **metoda jazyková**. Bývá někdy nazývána také metodou gramaticko-séman-

6. „V současné české literatuře je výrazně zastoupeno rozlišování tzv. standardních a tzv. nadstandardních metod interpretace práva. ... Podle tohoto pojetí se nadstandardní metody užijí jen tehdy, nejsou-li ve zjevném rozporu s interpretačními výsledky dosaženými standardními metodami. Je zde tedy zastávána přednost standardních metod před nadstandardními. Ani tento přístup není přesvědčivý, není zřejmé, z jakých důvodů jsou určité argumenty řazené do standardních a nadstandardních metod a jak je tedy odůvodněna přednost standardních argumentů.“ - Melzer s. 199.

7. Ani Savigny však nepokládal za vhodné striktní užití pouze jedné z uvedených metod - Holländer s. 221.

8. „Je zřejmé, že při interpretaci jde především o praktické funkce práva. ... To se projevuje i v určitém, z praktického hlediska nezbytně nutném, oslabení hermeneutické funkce interpretace práva ve smyslu oslabení interpretačního pluralismu a relativismu.“ - Gerloch str. 14. Dále viz kapitolu 3 sekci 3 - „Volba vhodné interpretační metody“.

9. Interpretaci lze podle subjektu dělit na soukromou, autentickou a soudní. - Knapp str. 169.

10. Výklad lze dělit na doslovný, rozšiřující a zužující. - Knapp str. 170.

tickou.¹¹ Tato metoda zkoumá samostatný význam právního textu. Zabývá se tedy symbolikou jednotlivých slov, jejich spojení, celých vět a textu jako celku.¹²

V kontinentální právní tradici bývá někdy právní text ztotožňován se samotnou právní normou. Jak již bylo zmíněno, samotný jazyk ale málokdy dokáže poskytnout naprosto přesný a odpovídající popis právní normy, neboť vždy záleží na jednotlivých interpretech a jejich celkovému porozumění jazyku právního textu, právní kultuře a právnímu prostředí.¹³ Přesto bývá jazykové metodě výkladu přisuzován stěžejní význam, zejména s ohledem na fakt, že znění zákona je v kontinentální právní kultuře hlavním zdrojem poznání právních norem. Právní text je v kontinentálním právu výchozím bodem každé právní interpretace.¹⁴

V případě více autentických znění právních textů je význam jazykové metody značně oslaben. Text zůstává výchozím bodem, často je však zároveň zdrojem zmatení či posunutí významu. K tomu musí nevyhnutelně dojít právě s ohledem na různost významů právních termínů v jednotlivých jazykových kulturách.¹⁵

Dalšími dvěma metodami interpretace, řazenými mezi standardní, jsou metoda logického a systematického výkladu. Pro účely této práce byly obě dvě zařazeny do totožné sekce s metodou lingvistickou.

11. Melzer s. 78.

12. Boguszak/J./A. s. 150.

13. *"Je třeba mít na zřeteli, že právní norma se ne vždy musí krýt s tím, jak je vyjádřena v textu zákona, a to ani v takovém případě, kdy se text může jevit jako jednoznačný a určitý."* - Nález Ústavního soudu sp. zn. Pl. ÚS 87/2006. Dále viz Sobek nebo Paunio.

14. *„Každý právník je mandatorním formalistou (a pokud není, přestává být právníkem), praktické problémy vznikají při aplikaci mandatorní formality, tedy při vymezení toho, co je právně relevantní (tedy při výkladu normy: mandatorní formalista při aplikaci normy nepochybuje, že tato norma musí mít přednost před tím, co on sám považuje za správné, spravedlivé nebo efektivní; problém bude, kdy, jak a nakolik při interpretaci normy může interpret vzít v potaz to, co považuje za správné, spravedlivé nebo efektivní). Problém relevance tedy je jen posunut o řád níže – pokud bychom snad popřeli (1) mandatorní formalitu, stalo by se právo relativně neuzavřenou množinou nejrůznějších standardů, které by ovlivňovaly naše jednání; přidržíme-li se (1) mandatorní formality, je sice právo zdánlivě uzavřenou množinou pravidel, ve skutečnosti se však otevírá ve fázi interpretativní, kdy do interpretace práva zasahuje relativně neuzavřená množina nejrůznějších argumentů.“* - Kühn Jiné právo 2007. Dostupné z:

<http://jinepravo.blogspot.cz/2007/09/zase-ten-formalismus-4-interpretan.html>.

15. Dále viz kapitulu 4, sekci 3.3.1 „Lingvistická metoda a úskalí jejího užití“.

Metoda logického výkladu vychází z vnitřní logiky a struktury textu. Pomocí pravidel formální logiky je možné odvodit významy v zákoně výslovně neuvedené. K tomu slouží základní argumenty právní logiky: *argumentum per eliminationem* (důkaz vyloučením), *argumentum a maiori ad minus* (argument od většího k menšímu), *argumentum a minori ad maius* (od menšího k většímu), *argumentum ad absurdum* (některá z možností je nesmyslná nebo nemožná), *argumentum per analogiam* (analogie, rozlišuje se analogia iuris a analogia legis¹⁶).

Metoda systematického výkladu spoléhá na existenci tzv. racionálního zákonodárce.¹⁷ Tedy předpokladu, že text zákona, jakož i celého právního řádu, má vnitřně koherentní strukturu, která odpovídá smyslu a účelu textem upravených právních norem. Vychází z členění právního řádu, souvislosti daného zákona s jinými právními předpisy (především ústavními zákony) a struktury tohoto zákona. Z celého tohoto systému odvozuje hodnoty, usnadňující interpretaci.¹⁸

Přestože tři tyto metody tvoří základ interpretace právní normy, nelze její poznání postavit izolovaně pouze na nich. Je nutné již výše zmíněný celostní přístup k interpretaci, což obzvláště platí v případě právních textů autentických ve více jazykových zněních.¹⁹

2.2 Teleologická metoda výkladu, metoda historická, metoda komparativní a argumentace metodou *effet utile*

Druhá skupina interpretačních postupů je založena především na pochopení smyslu právní normy bez vázanosti na pouhý text zákona. Při hledání

16. Melzer.

17. Je nutné odlišit bezrozpornost zákonodárství od bezrozpornosti práva: „Bezrozpornost je jedním ze základních východisek práva jako systému. ... Součástí systému práva však nejsou právní předpisy. Ty jsou pouze předmětem interpretace. ... Bezrozpornost zákonodárství, na rozdíl od bezrozpornosti práva, je tak primárně požadavek legislativně technický, který však jistě souvisí s principem právní jistoty.“ - Melzer s. 204.

18. Boguszak/J./A. s. 155.

19. „Výše uvedené tradiční interpretační metody nesmíme přeceňovat. Vyjadřují možné argumentační figurace, nelze však určit ani pořadí, ani váhu jednotlivých argumentačních způsobů. Žádný z nich není metodicky jednoznačným způsobem interpretace.“ - Weinberger s. 165.

významu právního textu se při jejich užití přihlíží také k mimoprávním okolnostem.

Nejpodstatnější z těchto metod je **metoda teleologická**. Jejím principem je nalezení a pochopení smyslu a funkce právní normy v daném konkrétním případě.²⁰ Přestože, jak uvádí Otto Weinberger, „mnozí autoři ji (rozuměj teleologickou interpretaci) odmítají s tím, že zákon stanovuje způsoby chování, které jsou platné nezávisle na teleologickém odůvodnění“,²¹ je teleologický aspekt výkladu v širším smyslu nutně přítomný při každé interpretaci. Sám O. Weinberger na téže straně dodává, že „právní texty, stejně jako všechny jazykové projevy života, jsou součástí účelových souvislostí“.²² To znamená, že samotný text zákona v sobě implicitně obsahuje účel, pro který byl sepsán. Otázka týkající se použití teleologické metody výkladu tedy nezní „zda?“, nýbrž „v jaké míře?“.

Při nepřiměřeném použití teleologického výkladu bez ohledu na jiné výkladové metody by soudní rozhodování mohlo překročit hranice interpretace práva a posunout se do oblasti rozhodování na základě equity. Tím by došlo k narušení právní jistoty poskytované právním řádem a garantované demokratickým státním zřízením.²³

Meze teleologického výkladu jsou často vymezeny samotným zákonem.²⁴ Současné právní předpisy často přímo odkazují na smysl úpravy či zjištění

20. Boguszak/J./A. s. 156.

21. Weinberger s. 165.

22. Ibid.

23. Otázka použití teleologické metody interpretace souvisí s přístupem k interpretaci. Je nutné připomenout formalistický směr přístupu k právnímu výkladu, který je pokládán za garanta právní jistoty:

„Pokud se přestaneme cítit vázání normami, přestáváme být právníky, a stáváme se (ve Weberovském slova smyslu) soudcem-kádím, který pod palmou ničím neomezován rozděljuje spravedlnost podle vlastních úvah (mimo chodem, i soudci islámského práva - kádí - byli ve skutečnosti normami vázání, a Weber je ve svých pracích tak trochu karikoval). Spor mezi právníky může být o tom, jak daleko jsme vázání normami (nota bene normami ústavními), nicméně i ta nejobecnější a nejabstraktnější norma nás nějakým způsobem váže, svazuje, omezuje, tedy vylučuje některá rozhodnutí jako rozhodnutí právní.“ - Kühn Jiné právo 2007. Dostupné z

<http://jinepravo.blogspot.cz/2007/06/formalismus-co-to-je-kdy-to-je-mnem-to.html>

24. Např. zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník:

§ 2 (2) *Zákonnému ustanovení nelze přikládat jiný význam, než jaký plyne z vlastního smyslu slov v jejich vzájemné souvislosti a z jasného úmyslu zákonodárce; nikdo se však nesmí dovolávat slov právního předpisu proti jeho smyslu.*

úmyslu stran při uzavírání smlouvy, který se dostává do popředí před samotným právním textem.²⁵

V případě mezinárodních smluv či například soukromoprávních dokumentů autentických ve více jazycích je teleologický výklad zaměřený na zjištění úmyslu stran často nejdůležitější interpretační metodou. Je tomu tak i proto, že skupina standardních výkladových metod úzce souvisí s textem a vychází z něj. Proto v případě právních instrumentů s autentickým zněním ve více jazycích mohou jazykový, logický či systematický výklad poskytnout určitá vodítka, přesto jen málokdy stačí k přesvědčivému výkladu textu a odůvodnění jednoho z významů.

Metoda **historického výkladu** je oproti metodě teleologické zaměřena na minulost. Jejím prostřednictvím se interpret snaží zjistit, jaká byla situace v době vzniku právního aktu, jaký byl tehdejší pravděpodobný smysl právního aktu a co bylo jeho zamýšleným účelem. K dosažení tohoto poznání jsou využívány především související dobové písemnosti typu důvodové zprávy nebo zápisy z jednání. Díky nim je možné rekonstruovat pravděpodobnou situaci vzniku. Úskalí této metody je možné spatřovat především ve změnách podmínek, ke kterým mohlo dojít v uplynulém časovém intervalu. Tak je možné, že původní záměr z doby vzniku dokumentu již není vhodné nebo možné aplikovat v současných podmínkách.

Tento problém je teoreticky možné odstranit rozdělením historické metody výkladu, jak to činí O. Weinberger, na situace, kdy je předpis zkoumán *ex nunc*²⁶ a kdy *ex tunc*.²⁷ Historický výklad *ex nunc* umožňuje nahlédnout historické okolnosti optikou aktuální situace a tím odstraňuje potenciální problémy. Zároveň ovšem může vést ke zkreslení původního záměru a subjektivnímu zasahování. Přesto je tato metoda velmi častou při výkladu

---

25. Viz zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník:

§ 556 (1) *Co je vyjádřeno slovy nebo jinak, vyloží se podle úmyslu jednajícího, byl-li takový úmysl druhé straně znám, anebo musela-li o něm vědět. Nelze-li zjistit úmysl jednajícího, přisuzuje se projevu vůle význam, jaký by mu zpravidla přikládala osoba v postavení toho, jemuž je projev vůle určen.*

26. Hodnotí se aktuální význam právního textu s ohledem na dobu jeho vzniku. - Weinberger s. 164.

27. V tomto případě je podstatný význam, který měl právní text v době svého vzniku. - Ibid.

vícejazyčných smluv a právních předpisů především v oblasti evropského práva.²⁸

Komparativní metoda je jednou z nejmladších interpretačních metod. Souvisí především s rozmachem mezinárodních smluv a úmluv a vytváření svazků mezi státy. V důsledku toho dochází ke sblížování právních systémů jednotlivých států. Při interpretaci je poté možné přihlídnout k totožné či obdobné úpravě v jiném státě a z tohoto srovnání nalézat východiska pro interpretaci zkoumaného textu. Komparativní metodu lze užít samozřejmě také v oblasti soukromého práva, zejména v oblasti smluv s mezinárodním prvkem. Zde je možné využít pro srovnání například vzorových smluv vypracovaných mezinárodními organizacemi jako UNCITRAL či UNIDROIT. Někteří z autorů²⁹ považují komparativní metodu při interpretaci vnitrostátního práva za nevhodnou a nezpůsobitou pomocí lépe pochopit právní normu. Argumentují především rozdílností právních systémů, nutností překladu z jiného jazyka či nedostatkem souvislosti mezi cizí a vnitrostátní normou.

Samostatným tématem výkladových metod jsou **výkladové metody, používané v mezinárodním právu**. Jelikož je tato práce zaměřena na výklad právních textů, autentických ve více jazycích, je vhodné na tomto místě uvést alespoň základní z nich.

Tyto formy výkladu doktrína často nepovažuje za samostatné metody. Jedná se spíše o přístupy k interpretaci, obecná pravidla a principy, způsoby argumentace či modifikaci výše uvedených metod s ohledem na specifika mezinárodního práva.

Lze sem zařadit například metody *in dubio mitius*, doktrínu *acte clair* či interpretaci za použití argumentu *effet utile*.³⁰ Tyto jednotlivé formy interpretace jsou dále rozebrány v příslušných částech této práce.

28. Petřů s. 27.

29. Novák, F.: Interpretace - „správnost“, závaznost, komparatistika. - Gerloch (2003, s. 48).

30. Tento argument je známý především ve spojení s právem EU. Pochází ovšem z mezinárodního práva, viz např. případ *Průliv Korfu (1949)*. Tj. „*Přednost dostane takový výklad, který přiznává normativnímu pravidlu nějaký význam, spíše než ten výklad, jenž by ho zbavoval smyslu.*“ - Petřů s. 30. K argumentu *effet util* dále viz kapitolu 4, sekci 3.3.

2.3 Volba vhodné „primární“ výkladové metody

Volbě výkladové metody se obšírně věnuje Filip Melzer. V své práci³¹ zaměřené na výklad právních norem upozorňuje na to, že při volbě výkladové metody je nutné si uvědomit, co je tzv. výkladovým cílem. Sám uvádí, že „výkladovým cílem tedy můžeme rozumět cíl, ke kterému výklad směřuje, tedy to, co má být pomocí výkladu zjištěno“.

Na jednoduchém příkladu výkladu básně žákem základní školy přibližuje příklad **historického subjektivního výkladového cíle**.³² Dalšími uváděnými výkladovými cíli jsou **recentní subjektivní výkladový cíl**, **recentní objektivní výkladový cíl** a **historický objektivní výkladový cíl**. Ty se navzájem liší jednak v cíleném časovém období,³³ jednak v určení osoby interpreta.³⁴

Uvědomění si výkladového cíle poskytuje základní vodítko pro volbu vhodné primární výkladové metody. Tak pro historický subjektivní výkladový cíl je ideální historická metoda interpretace *ex tunc*. Za legitimní jej Melzer považuje např. v případech interpretace vnitrostátního práva demokratického státu, kdy právo je tvořeno zvoleným zákonodárcem, a proto při jeho výkladu je nutné přihlížet k jeho úmyslu při jeho tvorbě.

Recentní subjektivní výkladový cíl je ze všech 4 cílů pro současnou moderní právní kulturu asi nejproblematictější. To, že při něm dochází k rekonstrukci pravděpodobné vůle zákonodárce (tedy jak by tehdejší zákonodárce pravděpodobně hodnotil současnou situaci), znamená nepřiměřené ohrožení právní jistoty použitím domněnek. To by mohlo vést k možné deformaci práva. Dosažení tohoto cíle by pravděpodobně nejlépe sloužila upravená teleologická metoda interpretace.

Recentní objektivní výkladový cíl znamená záměr zjistit význam právního textu pro jeho současného adresáta. Jedná se o nejčastěji užívaný cíl. K dosažení jeho účelu nejlépe poslouží systematický a teleologický výklad.

31. Melzer.

32. Melzer s. 82.

33. Zda výklad nahlížíme optikou doby vzniku právního textu nebo uijíme pohled současný.

34. Jak normu nahlížel autor textu nebo jakým způsobem jí rozuměli její adresáti.

Je na místě si uvědomit, že i tyto cíle slouží jako pouhá vodítka pro nalezení skutečného smyslu právního textu, a proto se i použití doporučených interpretačních metod vzájemně prolíná a doplňuje.³⁵

Při volbě vhodného legitimačního cíle či vhodné výkladové metody nelze poměřovat izolovaně je samotné. Je nutné přistoupit k porovnání hodnot a právních principů systému, ve kterém daný právní text vznikl.³⁶ Jako příklad uvádí Melzer posuzování zákonů demokratického státu. Jelikož je zákonodárce odpovědný za způsob formulace norem v právním státě a adresát nemá možnost vlivu na formulaci stanovených pravidel, je nutné je při jejich neurčitosti či rozporu se základními principy posuzovat „k jeho tíži“. Proto je v tomto případě vhodným výkladovým cílem recentně objektivní, který je upřednostněn před historicky výkladovým.³⁷

Jak už bylo několikrát zmíněno, uvedené metody i výkladové cíle slouží především k orientaci v přístupu k interpretaci. V dalších dvou kapitolách bude věnována pozornost přístupu k výkladu textů především na základě praktických poznatků a aplikace těchto metod v mezinárodním právu a právu Evropské unie.

---

35. „Žádnou z metod výkladu není přípustno používat izolovaně.“ - Boguszak/J./A. s. 157.

36. „Nelze porovnávat výkladové cíle samy o sobě. Nelze též porovnávat samotné metody výkladu. Tím spíše nelze bez dalšího ani porovnávat jednotlivé interpretační výsledky dosažené v rámci různých výkladových cílů. Jediná možnost, jak vyřešit vzájemný vztah těchto výkladových cílů, metod a též výkladových výsledků, je vzájemné porovnání legitimačních důvodů jednotlivých výkladových cílů. Tyto legitimační důvody představují právní principy a hodnoty příslušného právního řádu.“ - Melzer s. 200.

37. Melzer s. 201.

3 Multilingvální interpretace v mezinárodním právu veřejném

„The examination of the methods of interpretation of the International court of Justice has shown that interpretation of treaties is not an logical activity or an activity bound by rules; when it has the appearance of being so, this appearance only serves to purpose of giving the discretion of judges the necessary clothing of objectivity.”¹

Úvodní citace Maxe Sørensen z roku 1946 tvrdí, že interpretace smluv Mezinárodním soudním dvorem není logická aktivita omezená pravidly. Tato pravidla prý slouží pouze k navození zdání objektivitu.

V následujícím textu bude rozebrána situace při interpretaci mezinárodních smluv veřejného práva, autentických ve více než jednom jazyce. Bude věnován prostor roli, jakou hrají metody interpretace v souvislosti se současnou mezinárodní úpravou na poli smluvního práva. Z důvodu omezeného rozsahu bude rozbor zaměřen pouze na smlouvy mezinárodního práva veřejného.

3.1 Režim smluv v mezinárodním právu veřejném a jeho vliv na interpretaci

Mezinárodní smlouvou je kontrakt, uzavřený subjekty mezinárodního práva veřejného. Těmi jsou především státy a mezinárodní organizace, výjimečně speciální subjekty jako např. Svatá stolice.² Ve většině případů jsou tyto smlouvy uzavírány písemně. Přestože písemná forma není podmínkou jejich platnosti, je základním předpokladem interpretace. Respektive - v případě uzavření smlouvy jinou formou než písemnou lze jen velmi těžko mluvit o možnosti interpretace či výkladu.

---

1. Sørensen.
2. Hendrych (2001).

3. MULTILINGVÁLNÍ INTERPRETACE V MEZINÁRODNÍM PRÁVU VEŘEJNÉM

K písemnému vyjádření ve smlouvě dochází výlučně prostřednictvím jazyka, který je nositelem informace o ujednání stran smlouvy. V případě užití jednoho jazyka jde o znění autentické. Tedy znění původní a závazné pro výklad.³ V případě mezinárodních smluv dochází při sjednání smlouvy v důsledku odlišné národnosti stran zpravidla k použití více než jednoho jazyka. Ve smlouvě bývá sjednáno, které jazykové verze jsou považovány za autentické. Případně může být určeno jedno jazykové znění jako rozhodující při rozporu ve výkladu.

Mezi jazykovými verzemi považovanými za autentické dochází k situaci, kdy použité výrazy nejsou ekvivalentní a význam některých ustanovení se tak v závislosti na použité jazykové verzi může měnit.⁴ Při následném výkladu je nutné hledat vodítka a metody, které umožní zjištění skutečného významu ujednání.

Případy interpretace smluv mezinárodního práva veřejného lze dle subjektů rozdělit na následující případy:

1. Smlouvy uzavřené mezi státy, které jsou signatáři Vídeňské úmluvy o smluvním právu⁵ nebo se řídí jejím režimem na základě ujednání stran.
2. Smlouvy mezi mezinárodními organizacemi navzájem a mezinárodními organizacemi a státy.
3. Smlouvy mezi státy, které nejsou signatáři Vídeňské úmluvy.

---

3. „Autentifikace (ověření) smlouvy je akt jednajících stran, kterým se text smlouvy stává definitivním a původním. Ověřením uznaly jednající strany text smlouvy za správný a neměnný, s výhradou opravy věcných nebo jazykových chyb, a oficiální, protože pouze tento ověřený text bude považován za původní.“ - Potočný/J. s. 236.

4. Jak upozorňuje Seidl-Hohenveldern, „je namístě být opatrným, jelikož smlouvy, na jejichž vypracování se nutně podílejí zástupci dvou právních řádů, nemohou být většinou jazykově tak pečlivě vytříbené jako vnitrostátní zákony“. Zásada „in claris non fit interpretatio“ (tedy „jasný text nepotřebuje žádný výklad“) je v těchto případech nepoužitelná, neboť jasným nemůže být případ, kdy jedna ze stran znění textu zpochybní. - Seidl-Hohenveldern s. 74 + 75.

5. Dále jen VÚSP.

3.2 Smlouvy řídící se Vídeňskou úmluvou o smluvním právu (VÚSP)

Smlouvy mezi státy jsou nejčastěji využívaným instrumentem mezinárodního práva veřejného. Může jít jak o smlouvy bilaterální, tak o smlouvy multilaterální. Charakteristickým prvkem je pro tento vztah neomezená suverenita subjektů (pomineme-li možná omezení, plynoucí ze členství v některé z mezinárodních organizací). Jejimi určujícími elementy jsou svrchovanost a autonomie projevené vůle států. Existence těchto dvou prvků u subjektů smlouvy má vliv na její charakter a ovlivňuje formu i způsob jejího plnění. Ve vztahu k interpretaci to znamená, že státy se při uzavírání smluv řídí v zásadě pravidly obecného mezinárodního práva.⁶

Tato premisa je pozměněna v případě, že dotčené státy jsou jednou ze stran již uzavřené mezinárodní smlouvy. Nejdůležitějším mezinárodním instrumentem modifikujícím pravidla uzavírání smluv je Vídeňská úmluva o smluvním právu z roku 1969.⁷ Ta obsahuje pravidla pro jejich uzavírání, včetně následného výkladu nebo sporů z nich vzešlých. Vztahuje se výhradně na smlouvy, které byly uzavřeny písemně. Smlouvy uzavřené jiným způsobem se řídí obecnými pravidly mezinárodního práva.

Problematika smluv mezi státy a mezinárodními organizacemi je upravena zvláštní úmluvou o mezinárodním smluvním právu mezi státy a mezinárodními organizacemi,⁸ viz sekce 3. Výjimkou jsou smlouvy mezi státy, kterými se zakládají mezinárodní organizace. Ty spadají pod režim VÚSP.⁹

3.2.1 Články 31 a 32 Vídeňské úmluvy o smluvním právu (VÚSP)

VÚSP a potažmo i VÚSPMO obsahují úpravu interpretace v článcích 31-33. Článek 31 obsahuje obecná pravidla pro výklad. Uvádí, že:

„Smlouva musí být vykládána v dobré víře, v souladu s

6. Potočný/J. s. 216.

7. Vídeňská úmluva o smluvním právu 1969. Dále také Malenovský s. 180, Potočný/J. s. 152.

8. Vídeňská úmluva o mezinárodním smluvním právu mezi státy a mezinárodními organizacemi nebo mezi mezinárodními organizacemi, 1986 (dále jen VÚSPMO).

9. Čl. 5 VÚSP.

3. MULTILINGVÁLNÍ INTERPRETACE V MEZINÁRODNÍM PRÁVU VEŘEJNÉM

---

obvyklým významem, který je dáván výrazům ve smlouvě v jejich celkové souvislosti, a rovněž s přihlédnutím k předmětu a účelu smlouvy.“¹⁰

Tato ustanovení VÚSP představují podklad pro modifikovaný jazykový výklad.¹¹ Ten staví na třech základních pojmech, které definují metody výkladu.

Jednak na pojmu „obvyklý význam“, který ale nemůže být chápán z čistě lingvistického hlediska,¹² neboť jak věta uvádí, výrazy je nutno interpretovat „v jejich celkové souvislosti“. Tyto celkové souvislosti jsou blíže definovány v odstavci 2:

„Pro účely výkladu smlouvy se kromě textu, včetně preambule a příloh, celkovou souvislostí rozumí:

- 1. každá dohoda vztahující se ke smlouvě, k níž došlo mezi všemi stranami v souvislosti s uzavřením smlouvy;*
- 2. každá listina vyhotovená jednou nebo více stranami v souvislosti s uzavřením smlouvy a přijatá ostatními stranami jakožto listina vztahující se ke smlouvě.“¹³*

Tato dvě kritéria interpretace jsou upřesněna třetím pojmem, kterým je „předmět a účel smlouvy“, ke kterému má být při interpretaci rovněž přihlédnuto.

Při nahlédnutí tohoto ustanovení optikou interpretačních metod vidíme tři základní postupy interpretace:

- interpretace jazyková,
- interpretace systematická,
- interpretace teleologická.

---

10. Čl. 31 VÚSP.

11. Derlén s. 21; Wirth s. 464.

12. Sinclair s. 121.

13. Viz čl. 31 odst. 2 VÚSP.

3. MULTILINGVÁLNÍ INTERPRETACE V MEZINÁRODNÍM PRÁVU VEŘEJNÉM

Dle článku 31 mají být texty smluv interpretovány metodou jazykové a systematické interpretace s přihlédnutím k interpretaci teleologické. Jak ale poznamenávají někteří autoři,¹⁴ články 31 a 32 neposkytují přesný postup interpretace ani neřadí metody interpretace do vzájemné hierarchie dle významu a nutnosti je užít. Podávají výčet prostředků, které mají umožnit možnost flexibilního výkladu, přiměřeného konkrétnímu případu. Mělo by dojít k indukčnímu přístupu, tedy „jednotlivé prvky, které jsou v konkrétním případě přítomny, by měly být vhozeny do tavicího kotle a jejich vzájemné působení by mělo poskytnout relevantní interpretaci“.¹⁵

Článek 32 obsahuje další, tzv. doplňkové prostředky pro interpretaci. Ty míří na práci s historickými prameny, jako jsou „přípravné materiály“. Při jejich aplikaci ovšem není možné *a priori* upřednostnit jazykovou verzi, ve které pravděpodobně text vznikl a ze které byl poté přeložen do dalších jazyků. Tím by došlo k narušení rovnoprávnosti všech jazykových verzí. Cílem je poznání okolností vzniku a zjištění pravděpodobného významu textu.

Pravidla pro výklad smlouvy stanovená články 31 a 32 jsou pravidly založenými na „presumpci věrohodnosti vyjádření v samotném textu smlouvy“.¹⁶ To je v protikladu s do té doby zastávaným pravidlem interpretace, stavícím výlučně na předpokládaném úmyslu stran. Ten byl upřednostněn před samotným zněním textu smlouvy a měl interpretační přednost. Čepelka toto dovozuje zejména ze současného doplňkového charakteru přípravných textů, které byly pro určení úmyslu stran zásadní a měly původně při interpretaci prioritní postavení na úkor samotného textu smlouvy. Dále viz sekci 3 této kapitoly, věnující se interpretaci smluv, jež se neřídí VÚSP.

3.2.2 Článek 33 VÚSP - vodítka pro výklad multilingválních smluv

Článek 33 míří přímo na interpretaci textu v případě nesrovnalostí v jazykových verzích.

14. Čepelka/P./V. s. 101.

15. Ibid.

16. Čepelka s. 55.

„Čl. 33

1. *Byla-li smlouva původně vyhotovena ve dvou nebo více jazycích, má její text stejnou platnost v každém z těchto jazyků, pokud smlouva nestanoví nebo se strany nedohodnou, že v případě rozdílnosti je rozhodující určitý text.*
2. *Znění smlouvy v jiném jazyce, než v jednom z těch, v němž byl text původně vyhotoven, bude považováno za původní text jen v případě, že to stanoví smlouva nebo se strany na tom dohodly.*
3. *Předpokládá se, že výrazy použité ve smlouvě mají v každém z původních textů stejný význam.*
4. *Dojde-li při porovnání původních textů k rozdílnostem ve významu, které nemohou být odstraněny použitím článků 31 a 32, přijme se, s výjimkou případu, kdy určitý text je podle odstavce 1 rozhodující, ten význam, který se zřetelem k předmětu a účelu smlouvy tyto texty nejlépe sbližuje.”¹⁷*

Při existenci rozporu v jazykových znění a jeho následné deklaraci tak může dojít ke třem situacím:

- a) smlouva je vyhotovena ve dvou nebo více autentických jazycích, které mají všechny stejnou platnost i interpretační autoritu.
- b) smlouva je vyhotovena ve dvou nebo více jazycích, z nichž je jeden určen jako rozhodný v případě rozdílnosti.
- c) smlouva je vyhotovena v jednom dalším jazyce, který je rovněž považován za autentický a pro případ rozporů je považován za rozhodující.

---

17. VÚSP.

3. MULTILINGVÁLNÍ INTERPRETACE V MEZINÁRODNÍM PRÁVU VEŘEJNÉM

3.2.2.1 Výklad smluv ve více autentických zněních v případě určeného rozhodného znění

Příkladem třetí varianty, speciálního jazyka určeného jako rozhodující pro případ řešení rozporů, je případ česko-vietnamské Dohody mezi vládou České republiky a Vietnamské socialistické republiky o předávání a přebírání občanů.¹⁸ Jejím výkladem se již několikrát zabýval Nejvyšší správní soud.¹⁹

Tato Dohoda byla uzavřena ve třech autentických jazykových verzích – české, vietnamské a anglické. Anglická verze je dle podmínek Dohody rozhodnou verzí v případě rozporů, přičemž „*postačí rozdíl mezi dvěma z autentických znění*“. Ve výše uvedených řízeních se jednalo o výklad části textu, jež specifikoval moment, ve kterém může dojít k předání předání občanů mezi státy na základě rozhodnutí o vyhoštění. Česká verze Dohody tento moment váže na právní moc rozhodnutí o vyhoštění, přičemž v anglickém znění je vázán na vykonatelnost rozhodnutí.²⁰ Jak bylo zmíněno výše, rozhodným zněním v případě rozporů je znění anglické. Dle tohoto také Nejvyšší správní soud případ posoudil, když uvedl, že:

„České znění Dohody skutečně možnost předání váže na právní moc rozhodnutí o vyhoštění, kdežto v anglickém znění (dostupné na www.senat.cz) je užito spojení „an enforceable expulsion order“ – tedy předání je vázáno na vykonatelnost rozhodnutí. V Dohodě přitom bylo sjednáno, že v případě rozdílu ve výkladu (a postačí rozdíl mezi dvěma z autentických znění) je rozhodné znění anglické.“²¹

Toto je příklad relativně jednoduchého rozhodnutí, kdy strany svým ujednáním vyloučily jakékoliv možné pochyby ohledně významu textu smlouvy

18. Dohoda mezi vládou České republiky a Vietnamské socialistické republiky o předávání a přebírání občanů obou států ze dne 12. 9. 2007, vyhlášená ve Sbírce mezinárodních smluv pod č. 26/2008 (dále jen Dohoda).

19. Poprvé ve věci 2 As 80/2009 – 67, dále pak např. rozsudek ve věci č. j. 5 As 16/2010 – 106 nebo č. j. 2 As 116/2011 – 72.

20. Výraz „*an enforceable expulsion order*“.

21. Viz rozhodnutí NSS 2 As 80/2009 – 67.

3. MULTILINGVÁLNÍ INTERPRETACE V MEZINÁRODNÍM PRÁVU VEŘEJNÉM

ve vztahu k autentickým zněním. Stejným způsobem by byl řešen konflikt, uvedený pod bodem b). Fakticky tak nedochází k porovnání jazykových verzí textu. Přitom zajímavou otázkou zůstává, zda a v jakých případech by měl soudce, disponující znalostí češtiny a angličtiny, při výkladu práva přistoupit k povolání překladatele.²² Tato otázka ovšem dalece přesahuje rozsah této práce.

Jiný přístup vyžadují případy, spadající pod bod a), tedy případy existence více autentických verzí se stejnou interpretační autoritou.

3.2.2.2 Výklad smluv ve více autentických zněních se stejnou interpretační autoritou

Dojde-li k výkladu smlouvy, při kterém mají všechna její znění stejnou interpretační autoritu, je nutné užít odstavec 4 článku 33 VÚSP.

Tento postup je ale vázán na předchozí obecná pravidla výkladu dle článků 31 a 32. Prvním krokem je vždy zjištění předmětu a účelu smlouvy z jeho textu. K tomu může dojít prostým srovnáním jazykových verzí bez toho, aniž by se ještě jednalo o interpretaci dle článku 33 odstavec 4.²³ Tím dle Malenovského může existence více jazykových verzí paradoxně přispět ke zjednodušení interpretace.²⁴

Teprve poté, kdy se tímto postupem nepodaří dosáhnout odstranění rozporů, dochází k aplikaci článku 33 odstavec 4. Základní snahou je dosažení jednotného a společného výkladu významů pojmů v různých jazycích tak, aby zůstala zachována zamýšlená jednotnost celé smlouvy.²⁵ Předpokladem je, že ustanovení ve smlouvě má jeden konkrétní význam bez ohledu na to, v kolika jazycích je text smlouvy autentický. Toto tvrzení

22. Ať už by se jednalo o překladatele z angličtiny nebo vietnamštiny.

23. Malenovský s. 59.

24. Ibid.

25. „Paragraph 3 safeguards “the unity of the treaty” by the presumption that the terms of the treaty are intended to have the same meaning in each text, which means that every effort should be made to find a common meaning for the texts before preferring one to another.” - Germer s. 402

Wirth dále dodává: „A statement of preference for the clearest text was explicitly rejected. An interpreter relying on the Vienna Convention, whether a national official or an international tribunal, would have to reject much of the traditional textual analysis proposed above as inconsistent with this presumption.” - Wirth s. 465

3. MULTILINGVÁLNÍ INTERPRETACE V MEZINÁRODNÍM PRÁVU VEŘEJNÉM

podporuje znění článku 33 odstavec 3.²⁶

Z tohoto tvrzení ve spojení s autenticitou textů vyplývá, že při interpretaci je možné se spoléhat na jednu jazykovou verzi smlouvy. Není tak při výkladu nutné automatické porovnávání s jinou jazykovou verzí a to až do okamžiku konfrontace vykládajícího s možným rozporem s jinou autentickou verzí smlouvy. Germer dokonce uvádí jako příklad přezkum Charty spojených národů, kdy většina soudců MSD při přezkumu článku 4 odstavec 1 odkazovala pouze na jeho anglickou a francouzskou verzi.²⁷ Tento přístup byl dle některých autorů²⁸ zvolen z praktických důvodů. Při sestavování VÚSP Komisi pro mezinárodní právo byl tento výklad rovněž podpořen zejména z důvodů neúměrného zatížení subjektů v případě nutnosti přezkumu všech jazykových verzí při každém jednotlivém výkladu smlouvy.²⁹

Germer tedy spoléhá na aktivitu stran, od kterých se předpokládá námitka nesouladu jednotlivých jazykových verzí. Od okamžiku namítnutí nesouladu je nutné přistoupit k interpretaci namítaných nesouladných verzí.

Že tento přístup spoléhající se na správnost jedné jazykové verze nemusí vždy vést k interpretaci správné a může vytvářet falešný pocit jistoty, dokazuje například rozsudek SDEU³⁰ *Ferriere*, kde, přestože italská verze byla jasná a nerozporná, její význam byl chybný ve vztahu ke všem ostatním verzím.³¹

Při existenci rozporných znění, která byla namítnuta, a kterou nelze vyřešit na základě souladného výkladu, VÚSP staví do popředí význam účelu a předmětu vykládané smlouvy. Ten má být prostředkem k dosažení jednotného výkladu a odstranění rozporů. Jedná se o teleologický výklad se znaky argumentu „*effet utile*“, který bude rozebrán v kapitole 3 sekci 3.

---

26. „Předpokládá se, že výrazy použité ve smlouvě mají v každém z původních textů stejný význam.“ - článek 33 odst. 3 VÚSP.

27. Germer s. 413.

28. Tabory s. 198-199.

29. United Nations, Yearbook of the International Law Commission, 1966 (YBILC 1966), vol. II.

30. Soudního dvora Evropské unie.

31. *Ferriere Nord SpA proti Komisi Evropských společenství*, C-219/95 [1997] ECR I-4411. Část 3, sekce 3.2.

3. MULTILINGVÁLNÍ INTERPRETACE V MEZINÁRODNÍM PRÁVU VEŘEJNÉM

Kritérium „účelu a předmětu smlouvy“ bylo zvoleno na popud Spojených států amerických, přičemž předchozí návrh zněl „význam, který maximálním způsobem sblíží texty“.³² I při interpretaci smluv podle VÚSP zůstává elementárním původní záměr stran v okamžiku uzavření smlouvy. To především proto, že smlouva je vyjádřením jejich autonomie a prostředkem k dosažení záměrů v daném okamžiku.

Přesto, že by tento předpoklad mohl být zdánlivě oslaben s přihlédnutím k článku 31, není tomu tak. Dle článku 31 odstavec 3 má být při výkladu smlouvy brán zřetel na „každou pozdější dohodu, týkající se výkladu smlouvy“ a „každou pozdější praxi“, neměla by se tato ustanovení týkat výkladu v případě jazykových rozporů, neboť ty vznikly v okamžiku uzavření smlouvy. Naopak článek 32 původní úmysl stran coby argument pro výklad připouští, když uvádí, že:

„Okolnosti, za nichž byla smlouva uzavřena, lze použít buď pro potvrzení významu, který vyplývá z použití článku 31, nebo pro určení významu, když výklad provedený podle článku 31:

- a) ponechává význam nejednoznačným nebo nejasným, nebo*
- b) vede k výsledku, který je zřejmě protismyslný nebo nerozumný“.*

Problémem v tomto případě je omezení na článek 31. Z dikce ustanovení totiž plyne, že se jedná o taxativní výčet případů, na které se vztahuje. Z jazykového výkladu by tedy plynulo, že článek 32 nelze použít při interpretaci dle článku 33.

Jak ale uvedla Komise pro mezinárodní právo, žádný z výše nastíněných postupů interpretace nelze upřednostnit a při posuzování je nutno zvlášť přihlížet k důkazům a okolnostem každého jednotlivého případu.³³

Možnost interpretace dle verze, ve které byla smlouva koncipována předtím, než byla přeložena do ostatních jazykových verzí, a jež se u výkladu

32. Překlad autora, v originálu „a meaning which as far as possible reconciles the texts“. - Derlén s. 25.

33. YBILC 1966, vol. II, 226.

3. MULTILINGVÁLNÍ INTERPRETACE V MEZINÁRODNÍM PRÁVU VEŘEJNÉM

multilingválních smluv vyloženě nabízí, je nepřípustná. Tento přístup byl již zmíněn ve výkladu ohledně článku 32. Jak bylo uvedeno, upřednostněním jedné jazykové verze, třebaže by mohla nejlépe vyjadřovat názor stran, by došlo k porušení rovnoprávnosti a autenticity jazykových verzí a tím i samotné smlouvy.

3.3 Smlouvy mezi mezinárodními organizacemi

Samostatnou oblastí je oblast smluv mezi státy a mezinárodními organizacemi a mezi mezinárodními organizacemi navzájem. Pro tyto vztahy nelze použít VÚSP. Úprava je obsažena v samostatné úmluvě – Vídeňské úmluvě o mezinárodním smluvním právu mezi státy a mezinárodními organizacemi nebo mezi mezinárodními organizacemi.³⁴ Tato úmluva, uzavřená roku 1986, ale zatím nevstoupila v platnost. K tomu má dojít až 30. dnem po datu uložení příslušných dokumentů o ratifikaci či přistoupení celkem 35 států (popř. Namibie).³⁵ Odpovědí na otázku, proč k tomu dosud nedošlo, může být fakt, že státy „nepokládají předmětnou úmluvu ani za písemné vyjádření dosavadní praxe při uzavírání takovýchto smluv“.³⁶

Pro interpretaci smluvních vztahů mezi mezinárodními organizacemi navzájem a mezinárodními organizacemi a státy je nutné použít klasických interpretačních postupů obecného obyčejového mezinárodního práva.³⁷ Ty jsou ovšem ovlivněny a modifikovány existencí VÚSP. Tím *de facto* dochází k užití postupů v ní uvedených. Viz níže v sekci 4 této kapitoly. Na vztahy mezinárodních organizací (obzvláště mezi sebou) se tak aplikují ustanovení

34. Vídeňská úmluva o mezinárodním smluvním právu mezi státy a mezinárodními organizacemi nebo mezi mezinárodními organizacemi, 1986 (dále jen VÚSPMO).

35. Viz článek 85 této úmluvy: „*The present Convention shall enter into force on the thirtieth day following the date of deposit of the thirty-fifth instrument of ratification or accession by States or by Namibia, represented by the United Nations Council for Namibia.*“ Dále viz *Vídeňskou úmluvu o mezinárodním smluvním právu mezi státy a mezinárodními organizacemi nebo mezi mezinárodními organizacemi, 1986*. Aktuální informace o Úmluvě dostupné z

[http : //treaties.un.org/Pages/ViewDetails.aspx?src = TREATY&mtdsg_no = XXIII – 3&chapter = 23&lang = en#1](http://treaties.un.org/Pages/ViewDetails.aspx?src=TREATY&mtdsg_no=XXIII-3&chapter=23&lang=en#1).

36. Čepelka/P./V. s. 14.

37. *Ibid.*, s. 15.

VÚSP, a to buď subsidiárně (v rámci obyčejového práva), nebo delegací.³⁸

3.4 Mezinárodní smlouvy, na které se nevztahuje VÚSP

V mezinárodním právu stále existují případy smluv, na které se nevztahuje působnost VÚSP. Mezi již výše zmíněné případy smluv mezinárodních organizací (které by se měly do budoucna řídit *de facto* obdobnou úpravou, obsaženou ve VÚSPMO) sem můžeme zařadit jednak smlouvy států, které nejsou signatáři VÚSP, jednak smlouvy subjektů, které nemohou být signatáři VÚSP.³⁹ V současnosti má VÚSP 126 signatářských států.⁴⁰

Při interpretaci smluv mezi státy, které nejsou signatáři, lze vycházet z mezinárodního práva obyčejového. Je nutné užít obecnou zásadu *eius est interpretari cuius est condere* - výklad náleží tvůrci.⁴¹ Dle této zásady by měla být primárně zjišťována vůle stran, přičemž předpokladem je odlišný úmysl stran, než je stanoven v textu. Hlavním zdrojem poznání by tedy byly přípravné materiály a okolnosti sjednání smlouvy, které mají přednost před textem samotným.⁴²

Jako vhodné považuji zmínit faktický vliv VÚSP na výklad smluv přímo nespadaajících do její působnosti. Před vznikem VÚSP byla otázka volby výkladových metod smluv považována za jednu z nejobtížnějších.⁴³ Proto i přestože se na výklad užije mezinárodní obyčejové právo včetně výše zmíněné zásady, je zřejmé, že samotný přístup k interpretaci je ovlivněn autoritou VÚSP. Je otázkou, nakolik se již výkladová pravidla stanovená VÚSP mohla stát mezinárodním obyčejem.⁴⁴ Nicméně v praxi se vztahy nesmluv-

38. Ibid., s. 27.

39. „... vykonavateli veřejné moci, tj. mající též status státu (popř. státu *in statu nascendi* nebo *de facto* režimu, nikoliv tedy jen povstalců), jež se účastníky Vídeňské úmluvy (1969) nemohou stát, ježto jsou ve stavu závislosti či jim v tom brání jiná překážka.“ ... „Například Severokyperská turecká republika (1983) nebo tzv. Podněsterská republika (1990), ale i Kosovská republika (2008).“ - Čepelka/P./V. s. 12.

40. Viz <http://treaties.un.org>.

41. Čepelka/Šturma P. s. 148.

42. Čepelka s. 55.

43. Potočný/J. s. 245.

44. Vznik obyčejje je podmíněn naplněním dvou prvků. Vznikem ustálené praxe (*usus generalis*) a obecným povědomím nezbytnosti této praxe (*opinio necessitatis generalis*). - Čepelka/Šturma P. s. 126.

3. MULTILINGVÁLNÍ INTERPRETACE V MEZINÁRODNÍM PRÁVU VEŘEJNÉM

ních států VÚSP řídí často jejími ustanoveními. Ale „*těmito mimo stojícími státy je přijímán jen její obsah, nikoliv tedy daná smluvní forma (pacta tertiis nec nocent nec prosunt). Podle obsahu jejích pravidel se chovají nikoliv z důvodu formální účasti na úmluvě, neboť jejími účastníky právě nejsou. Napříště tedy dbají pouze jejího obsahu (nikoliv smluvní formy), řídí se totiž jen obyčejoprávním ekvivalentem dané kodifikační úpravy.*“⁴⁵ Tedy i výklad VÚSP „*závazný není, je jimi ale respektován jako obyčejoprávní ekvivalent (accompanying customary law), a to v příslušném znění dané kodifikační úmluvy.*“⁴⁶

Také interpretační pravidla článků 31, 32, popř. 33 se tak stala potenciálním obecně platným pravidlem. Proto v případě smluv, sepsaných ve více jazycích, lze předpokládat aplikaci článku 33 VÚSP, obsahující klauzuli o autenticitě a rovnosti v každém z těchto jazyků, pokud si strany nedohodnou něco jiného.

V rámci užití obecných pravidel mezinárodního práva je možné také sjednání dohody o interpretaci ve smlouvě. Pak se interpretace řídí pravidly uvedenými v ní.

Určitým specifikem výkladu smluv dle obecných obyčejových pravidel je použití doktríny. Co se týká použití doktríny v případě výkladu, „*tak naopak výklad mezinárodních smluv podávaný naukou příliš autority nepožívá, ba je někdy i nedůvěryhodný, a to vzhledem k tomu, že pracovníci nauky nejednou za lex lata vydávají i své úvahy de lege ferenda.*“⁴⁷ Jak bylo zmíněno výše, v rámci obyčejového práva jsou aplikována ustanovení VÚSP. Tato výkladová premisa se týká aplikace obyčeje (užití obsahu VÚSP), nikoliv už doktríny, související s výkladem samotné VÚSP.

Je nutné upozornit také na tzv. „*doplňková pravidla výkladu*“,⁴⁸ která nebyla zakotvena v textu VÚSP. Jedná se o pravidla, která je možné užít při nejasnostech, které nelze vyřešit klasickými metodami výkladu. Dle Seidl-Hohenvelderna se jedná o tyto zásady:

45. Čepelka/P./V. s. 13.

46. Ibid., s. 13.

47. Čepelka/Šturma P. s. 149.

48. Seidl-Hohenveldern s. 75.

3. MULTILINGVÁLNÍ INTERPRETACE V MEZINÁRODNÍM PRÁVU VEŘEJNÉM

- Nejasné formulace by měly být vykládány k tíži toho, který je navrhl.
- Zásadně se nepředpokládá omezení suverenity.⁴⁹
- Smlouvy jsou zásadně konformní s mezinárodním právem.
- Smlouva se v pochybnostech vykládá ve prospěch dlužníka (*in favor debitoris, in dubio mitius*).
- Zákaz rozšiřování užití analogie.
- Smlouva má být vykládána tak, aby mohlo být dosaženo jejího účelu.⁵⁰

---

49. V případě výkladu smluv mezinárodních organizací do této zásady poněkud zasahuje užití argumentu *effet utile*. To ale předpokládá, že snaha o dosažení „maximální efektivity účelu uzavřené smlouvy odpovídá vůli smluvních stran . - Seidl-Hohenveldern s. 77. K argumentu *effet utile* dále viz kapitolu 4 sekci 3.3.

50. Ibid., s. 76.

4 Multilingvalita jako základ Evropské unie

V současnosti nejvýraznějším systémem, kde dochází ke vzniku multilingvalních právních textů, je Evropská unie. V rámci jejího fungování dochází k tvorbě originárního práva, které je s ohledem na počet svých členů autentické ve více jazycích. Aby bylo možné správně pochopit účel a existenci multilingvality Evropské unie, je nutné zkoumat počátky její existence.

4.1 Jedinečný charakter práva EU

4.1.1 Multilingvalita EU

Evropská unie coby pluralistický politický projekt sjednocující evropské národy je postavena na principu tolerance, vzájemné pomoci a respektu. Multilingvalita je jedním z jejích určujících znaků, které chrání základní principy demokracie, svobody a zejména rovnosti.¹

Jazyk představuje jednu z nejsilnějších národních hodnot. Slouží jako sociální a kulturní znak, stmelující společnost a zároveň jako způsob dorozumění. Profesor Palermo v souvislosti s mnohojazyčností zmiňuje známý sylogismus „*jazyk je prostředkem k identitě, identita je prostředkem k moci, jazyk je prostředkem k moci*“.² Tento princip, který na úrovni EU zůstává zachován, velice zjednodušeně ilustruje sílu a důležitost jazyka. Zároveň odpovídá charakteru a struktuře Evropské unie, jejíž politická legitimita je vystavěna vertikálně na legitimitě jednotlivých členských států.³

Pro občany členských států má nezanedbatelný význam možnost seznámit se s právem EU, které na ně má přímý dopad. To je základním předpokladem pro existenci „právního státu“ (který je stavebním kamenem EU) a existenci demokratického zřízení vůbec.⁴

---

1. Článek 3 Smlouvy o EU: „...respektuje svou bohatou kulturní a jazykovou rozmanitost a dbá na zachování a rozvoj evropského kulturního dědictví.“

2. „*Language instrumental to identity, identity instrumental to power, language instrumental to power*“. - Palermo.

3. Ibid.

4. „*From the Union's constitutional viewpoint, however, all those provisions mean the normative assumption of the existence of a variety of cultures (and languages) and a constitutional duty to maintain and safeguard them and the constitutional rejection of a single*

Co znamená multilingvalita, tedy mnohojazyčnost, v kontextu EU? Odpověď můžeme nalézt v Nové rámcové strategii pro mnohojazyčnost:

„Mnohojazyčností se rozumí jak schopnost jednotlivce používat několik jazyků, tak i soužití různých jazykových společenství v jedné zeměpisné oblasti. V tomto dokumentu se tímto termínem popisuje nová oblast politiky Komise, jež podporuje příznivé prostředí pro plné vyjádření všech jazyků, ve kterém se může dařit výuce a studiu celé škály jazyků.“⁵

Politika Komise EU zmíněná výše je v současnosti v gesci komisařky Androulla Vassiliou coby komisařky pro vzdělávání, kulturu, mnohojazyčnost a mládež.

Mnohojazyčnost Evropské unie je prostředkem ochrany práv a omezení nebo znemožnění užití některého z jazyků členských států by znamenalo porušení principu rovnosti. Ovšem v případě nutnosti překladu veškerých právních a jiných textů do všech jazyků členských států [včetně jazyků *de facto* nepoužívaných, jako je např. irština (resp. irská gaelština)] by došlo k faktickému ochromení činnosti EU, která by se stala byrokratickým překladatelským molochem. Základní otázka tedy zní, kde a jak ustanovit rovnováhu mezi zásadou rovnosti a zásadou hospodárnosti a účelnosti?⁶

Úkolem EU je zejména poskytnout rámec a možnost pro realizaci a existenci jednotlivých národnostních a kulturních složek. Jak uvádí Palermo, jazyk náleží k národní identitě a tím i suverenitě jednotlivých států. To je promítnuto do právního řádu EU, který uznává jazyk za součást identity každého členského státu. *„Právní identifikace a ochrana jazyka a jazykové rozmanitosti tedy leží na úrovni členského státu tam, kde je role Unie omezena k presumpci kulturní a jazykové rozmanitosti, k uznání volby učiněné každým členským státem s ohledem na jeho národní identitu a tam kde je to možné k „příspěvní k rozkvětu kultur členských států při respektování*

European culture or language.” - Palermo (2006, s. 12).

5. Komise (2005).

6. Ačkoliv v rámci této práce bude konfliktu rovnosti a hospodárnosti věnován prostor, její podrobný rozbor by bohužel dalece přesahoval účel a cíl této práce.

jejich národní a regionální různorodosti“⁷

Tento předpoklad je potvrzen také v Rámcové strategii:

„Přestože odpovědnost za další pokrok nesou převážně členské státy (ať už je to na vnitrostátní, regionální nebo místní úrovni), Komise rovněž v rámci svých pravomocí učiní vše, aby posílila povědomí o mnohojazyčnosti a zlepšila soudržnost opatření přijatých na různých úrovních.“⁸

S multilingvalitou EU je spojena řada dalších otázek. Namátkou např.:

- jaký je přístup občanů EU k mnohojazyčnosti?⁹
- jakým způsobem řešit případy, kdy bezprostředně po přistoupení nových členských států nejsou z technických důvodů k dispozici v daném jazyce všechny právní předpisy?¹⁰

---

7. *„From the point of view of the states, language clearly belongs to their (national) identity, in the sense that the state is not only a form of organization of public power, but also a community of people. Thus, national identity of the states means their constitutional identity, and consequently their sovereignty. This perception is reflected in the community legal order, which considers language part of the national identity of each member state. It is therefore at the level of the member state that the legal identification and protection of language(s) and language diversity is determined, whereas the role of the Union is limited to the presumption of cultural and linguistic diversity (Article 22 of the Charter), to the recognition of the choice made by each member state regarding its national identity (Article 6(3) TEU)³³ and, where possible, to “contribute to the flowering of cultures of the member states, while respecting their national and regional diversity” (Article 151(1) TEC).“ - Palermo s. 11-12*

8. Komise Sdělení Evropské Komise Radě, Evropskému parlamentu aj. 2005 Dále viz Usnesení Evropského parlamentu ze dne 24. března 2009 o mnohojazyčnosti a „An Inventory of Community actions in the field of multilingualism 2011“. Všechny dokumenty dostupné z

[http : //ec.europa.eu/languages/library/key - documents_type_cs.htm](http://ec.europa.eu/languages/library/key - documents_type_cs.htm).

9. Určité vodítko nám poskytují dostupné průzkumy veřejného mínění. Pro zajímavost: dle Eurobarometru v průměru 91 % dotazovaných v České republice souhlasí s tvrzením, že by všechny jazyky EU měly mít rovnocenné postavení (oproti 81 % průměru EU) a pouhých 7 % dotazovaných Čechů oproti 15 % dotazovaných Evropanů s tímto tvrzením absolutně nesouhlasí. Ovšem poměr odpovědí na otázku, zda by instituce EU měly přijmout jeden univerzální jazyk pro komunikaci již tak jednoznačné nejsou (53 % dotazovaných Evropanů a 51 % dotazovaných Čechů absolutně souhlasí, 42 % dotazovaných Evropanů a 44 % dotazovaných Čechů absolutně nesouhlasí) - Eurobarometr: Evropani a jejich jazyky. Sběr dat v období 25/02-11/03/2012 .

10. Dále viz např.: Bobek Soudní rozhledy 12 [2006], Bobek The binding force of Babel.

- jaké důsledky přináší faktická jazyková hegemonie angličtiny, spojená s celosvětovou globalizací?

Pojednání o multilingvalitě lze ukončit anekdotou z kruhů evropských institucí. Dle ní během vyjednávání o přistoupení Dánska k ES dánská vláda navrhla vzdát se oficiálního statusu dánského jazyka a přijmout angličtinu a francouzštinu jako jediné oficiální jazyky Společenství. To ovšem za podmínky, že Francouzi budou nuceni užívat angličtinu a opačně. Dá se předpokládat, jak tento návrh dopadl.¹¹

4.1.2 Exkurz do historie – vznik multilingválního práva EU

Počátek Evropských společenství, předchůdce současné Evropské Unie, je nutné hledat ve vzniku Evropského společenství uhlí a oceli (ESUO), nazývaného také jako Montánní unie. Ta byla založena „Pařížskou smlouvou“¹² roku 1951. Signatáři této smlouvy bylo celkem šest států – Francie, Německo, Itálie a země BENELUXU, tedy Belgie, Nizozemí a Lucembursko.

V návaznosti na Schumanovu deklaráci z 9. května 1950¹³ byl projekt ESUO způsobem navrácení míru do Evropy. Francouzský ministr zahraničí ve svém projevu předestřel cestu postupných „malých kroků“¹⁴ ve sjednocování Evropy a nalézání solidarity ve společném rozvoji. Součástí jeho myšlenek je rovné postavení signatářských států ve všech ohledech. Tedy i co se týká aspektů kulturních a jazykových.

Pařížská smlouva byla sepsána v jediném autentickém jazyce, kterým byla francouzština.¹⁵ V rámci zachování rovnosti států se ale francouzština ani přes tlak francouzských delegátů nestala jediným jazykem společen-

---

11. Palermo s. 1.

12. Smlouva o založení Evropského společenství uhlí a oceli. 18. 4. 1951.

13. Schumanova deklaráce, 9. května 1950. Dostupné z [http : //europa.eu/about - eu/basic - information/symbols/europe - day/schuman - declaration/index_cs.htm](http://europa.eu/about-eu/basic-information/symbols/europe-day/schuman-declaration/index_cs.htm).

14. „politique des petits pas“

15. čl. 100 Smlouvy o založení ESUO: „Tato smlouva, sepsaná v jediném vyhotovení, bude uložena v archívech vlády Francouzské republiky, která vydá ověřený opis každé z vlád ostatních států, které podepsaly tuto smlouvu.“

4. MULTILINGVALITA JAKO ZÁKLAD EVROPSKÉ UNIE

ství.¹⁶ Nakonec došlo ke kompromisu. Jediným autentickým jazykem smlouvy zůstala francouzština, přičemž její znění v ostatních jazycích bylo publikováno jakožto překlad.¹⁷

Dalším krokem evropské integrace bylo založení Evropského hospodářského společenství (EHS). Stalo se tak 25. března 1957 v Římě. Přestože jednání směřující k uzavření smlouvy byla vedena ve francouzštině, samotný text smlouvy byl již autentický ve všech čtyřech jazycích.

Článek 217 Smlouvy stanoví, že:

„Pravidla pro používání úředních jazyků v orgánech Společenství stanoví Rada jednomyslně; pravidla obsažená v jednacím řádu Soudního dvora tím nejsou dotčena.“

Dále článek 248 Smlouvy o EHS uvádí:

„Tato smlouva, sepsaná v jediném vyhotovení v jazyce francouzském, italském, německém a nizozemském, přičemž všechna čtyři znění mají stejnou platnost, bude uložena v archivu vlády Italské republiky, která předá její otevřený opis všem vládám ostatních signatářských států.“¹⁸

Hned první nařízení Rady, vydané 15. dubna 1958, stanoví, že úředními jazyky Společenství jsou němčina, francouzština, italština a nizozemština.¹⁹ Toto nařízení bude dále rozebráno v kapitole 4 sekci 2.2.

Podobná úprava je obsažena v čl. 190 Smlouvy o EURATOM:

„Pravidla pro používání jazyků v orgánech Společenství stanoví Rada jednomyslně, aniž by tím byla dotčena pravidla obsažená v jednacím řádu Soudního dvora.“

---

16. Tlak Francie na užívání francouzského jazyka neslábne ani v současné době, viz zprávu Komise:

<http://www.euractiv.com/culture/commission-denies-english-language-news-513705>.

17. Derlén.

18. Smlouva o založení Evropského hospodářského společenství (1957). Dostupné z

<http://eur-lex.europa.eu/cs/treaties/index.htm>

19. Nařízení Rady č. 1/1958 o užívání jazyků v Evropském hospodářském společenství.

A dále čl. 225:

„Tato smlouva, sepsaná v jediném vyhotovení v německém, francouzském, italském a holandském jazyce, přičemž všechna čtyři znění mají stejnou platnost, bude uložena v archivech vlády Italské republiky, která vydá její ověřený opis každé z vlád ostatních států, které podepsaly tuto smlouvu.“²⁰

Stejnou formulaci obsahuje také Jednotný evropský akt (samozřejmě s doplněním nových členů tehdejších společenství).²¹

Smlouva o Evropské unii z roku 1992²² v článku 126 zmiňuje jako jeden ze svých hlavních úkolů v rámci podpory vzdělávání zaměření na šíření „evropského rozměru ve vzdělávání, zvláště výukou a šířením jazyků členských států“. Dále obsahuje rovněž frázi o stejné platnosti autentických jazykových verzí. Navíc se zde objevuje „Prohlášení o používání jazyků v oblasti společné zahraniční a bezpečnostní politiky“, které odkazuje na jazykovou politiku Evropských společenství a navíc obsahuje následující klauzuli: „Všechny texty z oblasti společné zahraniční a bezpečnostní politiky, které jsou předkládány nebo přijímány na zasedáních Evropské rady a Rady, jakož i všechny texty, které mají být zveřejněny, jsou okamžitě a simultánně překládány do všech úředních jazyků Společenství.“²³

Amsterodamská smlouva²⁴ obsahuje totožná vymezení, navíc přidává nový pododstavec o právu občanů Unie písemně se obracet v jednom z úředních jazyků na každý uvedený orgán nebo instituci a právo obdržet odpověď ve stejném jazyce. Podobná ustanovení obsahuje také Nicejská

---

20. Smlouva o založení Evropského společenství pro atomovou energii. (1957). Dostupné z

<http://eur-lex.europa.eu/cs/treaties/index.htm>.

21. Jednotný evropský akt (1986). Dostupné z

<http://eur-lex.europa.eu/cs/treaties/index.htm>.

22. Smlouva o Evropské unii (1992).

Dostupné z <http://eur-lex.europa.eu/cs/treaties/index.htm>.

23. Smlouva o Evropské unii (1992). Dostupné z

<http://eur-lex.europa.eu/cs/treaties/index.htm>.

24. Amsterodamská smlouva (1997). Dostupné z

<http://eur-lex.europa.eu/cs/treaties/index.htm>.

smlouva.²⁵

Lisabonská smlouva²⁶ opět „respektuje jazykovou rozmanitost“, opakuje se zde opět petiční právo a právo obracet se na orgány a instituce Unie v jakémkoliv úředním jazyce. Nově se objevuje právo Rady „stanovit zvláštním legislativním postupem formou nařízení pravidla pro používání jazyků ve vztahu k evropským právům duševního vlastnictví“. Opakovaně se objevuje fráze o autentickém znění ve všech úředních jazycích.

Z výše uvedeného lze jasně pozorovat, že jazyková různorodost a ochrana rovnoprávnosti jazyků jednotlivých členských států je od počátku zrodu Evropských společenství a posléze Evropské unie jednou z hlavních střežených hodnot. Jazyk je prostředkem národní identifikace, nositelem specifické kultury, ale také prostředkem seznámení se se závaznými právními předpisy nadnárodní struktury. Jakékoliv formální omezení použitelnosti kteréhokoliv ze současných úředních a pracovních jazyků je otázkou velice citlivou, a to i přesto, že materiálně není fakticky možné např. v průběhu legislativní nebo rozhodovací činnosti absolutní autenticitu jazyků zajistit. Zároveň multilingvalismus tvoří překážku naplnění jiných základních hodnot EU:

„Může se zdát paradoxní, že multilingvalismus se dnes může stát překážkou v procesu integrace a fungování trhu tam, kde existoval od počátku zrodu samotného Společenství, přestože tento fenomén měl menší rozsah než nyní.“²⁷

4.2 Základní zásady interpretace a jejich právní zakotvení v právu EU

V rámci každého právního systému existují pravidla pro výklad jeho jednotlivých norem. Ta mohou být dovozována coby principy nebo přímo zakotvena v samotných právních textech. V případě EU lze vycházet z ně-

---

25. Nicejská smlouva (2001). Dostupné z <http://eur-lex.europa.eu/cs/treaties/index.htm>.

26. Lisabonská smlouva (2007). Dostupné z <http://eur-lex.europa.eu/cs/treaties/index.htm>.

27. Ajani (2007, s. 496)

kolika základních zdrojů, které poskytují vodítka pro odpovídající výklad práva EU.

Z psaných pramenů se jedná o preambule, jazyková nařízení 1/1958 a judikát C.I.L.F.I.T. Dalšími specifiky jsou zvláštní přístupy k právnímu výkladu, konkrétně autonomní výklad, srovnávací jazykový výklad a interpretace za použití argumentu *effet utile*, který je podrobněji rozebrán v kapitole 4 sekci 3.3.

4.2.1 Preambule

V kontextu českého právního prostředí lze preambuli definovat jako slavnostní uvozující prohlášení zpravidla ústavních zákonů a mezinárodních deklarací, které obsahuje základní hodnoty, principy a cíle, na kterých je příslušný zákon či právní řád vystavěn.²⁸

V kontextu kontinentálního psaného práva se stala nedílnou součástí významných právních dokumentů. Těmito mohou být jednak dokumenty vnitrostátního charakteru, jako například právní normy ústavního charakteru nebo kodexy,²⁹ tak mezinárodní smlouvy.³⁰

Zásadní rozdíl preambule oproti důvodové zprávě je, že preambule je součástí samotného právního textu. Typickým způsobem využití preambule je při interpretaci právních předpisů. Například v případě Ústavy je využívána při historickém výkladu k zjištění vůle zákonodárce.³¹ V případě mezinárodních smluv poté k zjištění úmyslu stran a cílů smlouvy.³²

V právu EU mají preambule o to důležitější roli, že jsou součástí naprosté většiny právních aktů a jejich obsah je zaměřen na důvody, které vedly k přijetí dané úpravy.³³ Při interpretaci tak poskytuje více než jen vysoce abstraktní hodnoty a cíle, ale umožňuje poznat konkrétní důvody přijetí daného aktu práva EU. Důkazem o využití preambulí coby interpre-

---

28. Viz např. Filip 102.

29. Ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky; zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník.

30. Úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod (1950).

31. Boguszak/J./A. s. 186.

32. Využití preambulí je spojeno především s historickou a teleologickou metodou výkladu, případně využitím argumentu *effet utile*.

33. Srovnej s definicí preambule, uvedenou výše.

tačního vodítka je četná judikatura SDEU. Tato zároveň určuje podmínku pro použití preambule při výkladu:

„...body odůvodnění aktu Společenství nemají právní závaznost a nemohou být užitečně uplatňovány jako důvod pro odchýlení se od vlastních ustanovení dotčeného aktu ani pro výklad těchto ustanovení ve smyslu zjevně odporujícím jejich znění.“³⁴

Hlavním rozdílem při využití preambule (někdy v překladu nazývané jako odůvodnění) a důvodové zprávy spočívá v její faktické vyšší autoritě. Ta vyplývá mimo jiné z faktu, že preambule je součástí samotného textu zákona. Na rozdíl od důvodové zprávy jde o text, který prošel zákonodárným řízením, případně procesem sjednávání smlouvy. Představuje tak kvalifikovaný prostředek k poznání vůle zákonodárce (popř. stran smlouvy) při užití historického výkladu.

Zároveň na rozdíl od důvodové zprávy může být užit také při výkladu teleologickém, neboť jsou v ní obsaženy hlavní hodnoty a cíle daného právního instrumentu, které byly jako hlavní hodnoty a cíle přijaty při zákonodárném procesu nebo sjednávání smlouvy. Jedná se tedy o autentické hodnoty a cíle zákonodárce, případně stran smlouvy. V případě důvodové zprávy o takové autenticitě nelze hovořit.

V souvislosti s multikulturním a multilingválním charakterem EU zaujímají preambule významné místo. Jak již bylo demonstrováno výše,³⁵ tvoří odkaz na rovné postavení členských států součást většiny zakládacích a pozměňovacích smluv, které utvářely současnou podobu EU.

Zvláštní postavení, co se týká interpretace za použití preambule, má mezi evropskými právními dokumenty Listina základních práv Evropské unie.³⁶ V článku 6 SEU³⁷ se doslova uvádí:

34. *Hauptzollamt Bremen proti J. E. Tyson Parketthandel GmbH hanse j*, C-134/08 [2009] ECR I-02875. Dále poté rozsudky *Deutsches Milch-Kontor GmbH v. Hauptzollamt Hamburg-Jonas*, C-136/04 [2005] ECR I-195., bod 32; *Nilsson a další*, C-162/97 [1998] ECR I-7477; *Manfredi*, C-308/97 [1998] ECR I-7685. Bod 30.

35. Viz kapitolu 4 sekci 1.

36. Listina základních práv Evropské unie (2007). Dostupné z http://eur-lex.europa.eu/cs/treaties/new_overview_treaties.htm#overview.

37. Smlouva o Evropské unii (1992). Dostupné z

„Práva, svobody a zásady obsažené v Listině se vykládají v souladu s obecnými ustanoveními v hlavě VII Listiny, jimiž se řídí její výklad a použití, a s náležitým přihlédnutím k vysvětlení zmíněným v Listině, jež uvádějí zdroje těchto ustanovení.“³⁸

Samotná Listina ve své preambuli obsahuje tato vodítka pro interpretaci:

„Tuto listinu budou v této souvislosti soudy Unie a členských států vykládat s náležitým zřetelem na vysvětlení vyhotovená pod vedením prezidia Konventu, jež vypracovalo tuto listinu, a doplněná pod vedením prezidia Evropského konventu.“³⁹

Toto je zřetelný odkaz na historický výklad. V hlavě VII jsou poté uvedena přesná pravidla pro její interpretaci.

Důležitost preambulí spočívá především ve vymezení hodnot, které jsou imanentní danému právnímu řádu či konkrétnímu předpisu a v případě užití výkladových metod, založených na hledání účelu úpravy, jsou neopominutelným prostředkem poznání.

4.2.2 Nařízení 1/1958 a jeho důsledky

S každým rozšířením Evropských společenství a posléze Evropské unie se počet úředních a pracovních jazyků rozšiřoval až na současných 23 autentických jazyků.

Nařízení 1/1958 upravující užívání jazyků bylo vydáno jak pro společenství EURATOM, tak pro EHS. Existují tedy dvě nařízení 1/1958 – jedno pro Evropskou unii (EU po Lisabonské smlouvě)⁴⁰ a jedno pro EURATOM,⁴¹ který i po nabytí účinnosti Lisabonské smlouvy zůstává samostatným sub-

---

http://eur-lex.europa.eu/cs/treaties/new_overview_treaties.htm#overview

38. Článek 6 Listiny.

39. Listina základních práv Evropské unie (2007). Dostupné z

http://eur-lex.europa.eu/cs/treaties/new_overview_treaties.htm#overview.

40. Nařízení č. 1 o užívání jazyků v Evropském hospodářském společenství.

41. Nařízení č. 1 o užívání jazyků v Evropském společenství pro atomovou energii.

jektem.⁴² Následující výklad bude zaměřen na nařízení 1/1958, Nařízení č. 1 o užívání jazyků v Evropském hospodářském společenství.

Samotné nařízení neobsahuje žádnou konkrétní úpravu pro výklad a interpretaci právních textů. Pouze stanoví, které jazyky jsou úředními a pracovními jazyky a jejich obligatorní použití. Rozdíl mezi jazykem „úředním“ a „pracovním“ není ze samotného nařízení patrný. Přestože v oblasti práva tento rozdíl fakticky neexistuje (neboť úřední jazyk je i jazykem pracovním), doktrína věnující se této problematice většinou pojímá jako pracovní jazyky pro interní komunikaci a úřední jako jazyky pro komunikaci s vnějšími subjekty.⁴³ Navíc ještě rozlišuje „skutečné pracovní jazyky“.⁴⁴ Ty jsou jednoduše zjistitelné díky statistice, ukazující, ze kterých jazyků je nejčastěji překládáno. Dle publikace Generálního ředitelství překladu je nejčastěji překládaným jazykem angličtina (72,5%), poté francouzština (11,8%), němčina (2,7%). Posledních 13% tvoří ostatní jazyky. Angličtina tak předstihla francouzštinu coby nejčastěji používaný pracovní jazyk.⁴⁵ Zda a jakou roli toto hraje při soudní interpretaci bude rozebráno v následujícím textu.

Zajímavé jsou také jednotlivé jednací řády orgánů.⁴⁶ Například článek 146 Jednacího řádu Evropského parlamentu uvádí, že „*všechny dokumenty Parlamentu se vyhotovují ve všech úředních jazycích*“.⁴⁷ Z tohoto pravidla existují výjimky v podobě článku 147,⁴⁸ které je možné uplatnit v rámci přechodného období a není-li přes náležitá opatření dostatečný počet tlumočnicků nebo překladatelů. Stejně tak je v článku 146 odst. 2 obsaženo právo každého poslance hovořit v Parlamentu úředním jazykem dle svého vý-

42. J./E./Švarc Z. s. 7.

43. Derlén s. 5-6.

44. „*real working languages*“

45. „*In 2008, DGT translated 1 805 689 pages. As the breakdown by source language shows, 72.5 % of original texts (including those originating outside the Commission) were drafted in English, 11.8 % in French, 2.7 % in German and 13 % in other languages. English has replaced French as the most widely used drafting language.*“ - Komise Luxembourg: Office for Official Publications of the European Communities 2009.

46. Na možnost podrobnější úpravy vnitřními předpisy odkazuje čl. 6 nařízení 1/1958.

47. Jednací řád Evropského parlamentu.

48. „*V přechodném období trvajícím do konce sedmého volebního období(1) jsou přípustné výjimky z článku 146 v případě, že pro některý z úředních jazyků není přes náležitá opatření dostatečný počet tlumočnicků nebo překladatelů.*“ - Jednací řád Evropského parlamentu.

běru. Otázka, zdali je tato úprava dlouhodobě udržitelná a jaké přináší důsledky, dalece překračuje téma této práce.

Článek 146 obsahuje také klauzuli řešící rozpor mezi jazykovými verzemi předpisů v průběhu hlasování. O případných rozporech mezi verzemi po proběhlém hlasování zde rozhoduje předseda dle článku 171 odst. 5.⁴⁹

4.2.3 Judikát C.I.L.F.I.T a doktrína *acte clair*

Základním judikátem zaobírajícím se výkladem právních textů z hlediska jazykových nesrovnalostí je bezpochyby rozsudek C.I.L.F.I.T.⁵⁰ Ten zavedl jednak pravidla týkající se povinnosti státních soudů předložit otázku interpretace Soudnímu dvoru EU, jednak vymezil základní pravidla přezkumu v případě jazykových nesrovnalostí mezi jednotlivými jazykovými verzemi. Mimo jiné tak byla vytvořena doktrína *acte clair*. Ta představuje případy, kdy členský stát není povinen předložit případ k posouzení Soudnímu dvoru EU.⁵¹

49. „Pokud se po oznámení výsledku hlasování zjistí, že mezi různými jazykovými verzemi jsou rozdíly, rozhodne předseda podle čl. 171 odst. 5 o tom, zda je oznámený výsledek platný. Pokud prohlásí výsledek za platný, rozhodne, která verze je považována za přijatou. Původní verzi však obecně nelze považovat za úřední znění, protože může dojít k situaci, kdy se všechny ostatní jazykové verze od původního znění liší.“ - Jednací řád EP.

50. *Srl CILFIT a Lanificio di Gavardo SpA proti Ministero della sanità*, 283/81 [1982] ECR 3415. Překlad rozsudku citován z Tichý (2006).

51. V českém právním prostředí lze její vliv demonstrovat např. na judikatorní činnosti NSS:

„[63] Soudní dvůr ve věci *CILFIT* vymezil doktrínu *acte clair* jako výjimku z povinnosti soudu členského státu, jehož rozhodnutí nelze napadnout opravnými prostředky podle vnitrostátního práva, obrátit se na Soudní dvůr s předběžnou otázkou (čl. 267 Smlouvy o fungování Evropské unie). Soudní dvůr dále prohlásil, že dříve než soud členského státu dospěje k závěru, že jím posuzovaná otázka představuje *acte clair*, musí si být jist, že by tato otázka byla stejně zřejmá i soudům jiných členských států a Soudnímu dvoru (*CILFIT*, odst. 16). Při posuzování takové otázky musí být dále přihlédnuto k typickým znakům evropského práva a určitým překážkám v jeho výkladu. Jde zejména o fakt, že evropské právo je publikováno v řadě jazykových znění, přičemž všechny jazykové verze mají stejnou platnost. Nadto evropské právo používá vlastní terminologii, a to i tam, kde by se určitý výraz ve všech jazykových verzích shodoval. Konečně každé ustanovení evropského práva musí být posuzováno v jeho kontextu a vykládáno ve světle všech ustanovení evropského práva, jeho účelu a stavu jeho vývoje v době, kdy má být aplikováno. (*CILFIT*, odst. 17 – 20)

[64] V tomto rozhodnutí Soudní dvůr rovněž stanovil, že pouhý fakt, že jeden z účastníků sporu namítá spornost výkladu evropského práva, nutně neznamená, že soud členského státu musí položit předběžnou otázku (*CILFIT*, odst. 9).“ - Rozhodnutí Nejvyššího správního soudu č. 1 As 93/2009 - 273.

Definice *acte clair* vychází z bodů 16. až 19. rozsudku:

16. Konečně může správné použití komunitárního práva být do té míry zjevné, že neexistuje žádný prostor pro rozumnou pochybnost ohledně rozhodnutí předběžné otázky. Vnitrostátní soud může však vycházet z tohoto předpokladu jen tehdy, jestliže je přesvědčen o tom, že též pro soudy ostatních členských států a Soudní dvůr by existovala stejná jistota. Jenom tehdy, jestliže tyto předpoklady jsou splněny, může vnitrostátní soud nesplnit svoji povinnost obrátit se na Soudní dvůr a místo toho otázku zodpovědět ve vlastní působnosti.

17. Zda taková možnost existuje, je třeba zodpovědět s ohledem na vlastnosti komunitárního práva a specifickou problematiku jeho výkladu.⁵²

Tyto zásady doktríny byly zopakovány a přesněji vymezeny v dalších rozsudcích. Například v rozsudku *Lubella*. Soud ve zkratce zopakoval, že nařízení nesmějí být interpretována v izolaci, nýbrž v případě pochyb musí být interpretována a aplikována ve světle jiných jazykových verzí. Poté odkázal na doktrínu *acte clair* říka, že „odpovědné německé orgány (authorities) byly informovány o této chybě (chyba v překladu) a tedy byly v pozici, kdy mohly nařízení správně aplikovat. Za těchto podmínek nemohl být obsah sporného nařízení nahlížen coby nejasný.“⁵³

Pro zjednodušení je možné doktrínu *acte clair* přirovnat k institutu tzv. „jednoduchých případů“, jak je poprvé vymezil Ronald Dworkin na příkladu soudce Herkula. Hlavní rozdíl oproti vnitrostátnímu právu, na které byla teorie původně namířena, zde spočívá v tom, že v případech kdy se objeví nejasnost, kterou nelze vyřešit „jednoduchou interpretací“,⁵⁴ soud nepřistoupí k využití metod nadstandardních, ale postoupí otázku výkladu

---

52. *Srl CILFIT a Lanificio di Gavardo SpA proti Ministero della sanità*, 283/81 [1982] ECR 3415. Překlad rozsudku citován z Tichý s. 459 an.

53. *Konservenfabrik Lubella Friedrich Büker GmbH & Co. KG proti Hauptzollamt Cottbus*, C-64/95 [1996] ECR I-5105. Bod 17 a 18. Citace rozsudku přeložena autorem této práce.

54. Tedy lingvistickou a komparativní metodou při srovnání dvou či tří verzí.

SDEU.

Richard Král uvádí povinnost vnitrostátních orgánů pracovat při interpretaci nařízení EU minimálně s jednou cizojazyčnou verzí.⁵⁵ To v podstatě odpovídá zásadě zákazu výkladu práva EU dle pouhé jedné jazykové verze, jak ji formuluje M. Bobek.⁵⁶

Tato zásada se týká jak případů, kdy je znění v národním jazyce nejednoznačné, tak i případů, kdy je jednoznačné (v těchto případech může orgán nejednoznačnost zjistit porovnáním s jinou jazykovou verzí).⁵⁷ Tato povinnost je omezena. Nelze totiž po vnitrostátních orgánech racionálně požadovat porovnávání všech jazykových verzí.⁵⁸ Tyto zásady lze analogicky aplikovat také na jiné právní akty, než jsou nařízení.

Doktrína *acte clair* slouží k jednoznačnému výkladu práva v rámci EU a zároveň zabraňuje zahlcení SDEU bagatelními případy.

Judikát C.I.L.F.I.T se v následujících bodech přímo dotkl jednotlivých výkladových metod, které má při interpretaci práva s ohledem na různost jazykových verzí k dispozici:

18. Především je třeba přihlížet k okolnosti, že předpisy komunitárního práva jsou zakotveny v dokumentech v několika jazycích a že různé jazykové verze jsou všechny současně závazné; výklad komunitárního předpisu vyžaduje tedy srovnání jeho jazykových verzí.

19. I v případě shody jednotlivých jazykových verzí je třeba přihlížet k tomu, že komunitární právo používá vlastní, zvláštní terminologii. Kromě jiného je třeba zdůraznit, že

---

55. Král s. 90.

56. Bobek s. 3.

Dále viz citované rozsudky, např. rozsudek *UAB Profisa proti Muitines departamentas prie Lietuvos Respublikos finansu ministerijos*, C-63/06 [2007] ECR I-3239. Dále: *Erich Stauder proti City of Ulm - Sozialamt*, 29-69 [1969], ECR 419. *Alexander Moxsel Import und Export GmbH & Co Handels-KG v Bundesanstalt für landwirtschaftliche Marktordnung*, 55/87 [1988] ECR 3845. *The Queen proti Commissioners of Customs and Excise, ex parte EMU Tabac SARL, The Man in Black Ltd, John Cunningham*, C-296/95 [1998] ECR I-1605.

57. Viz rozsudek *Ferriere Nord SpA proti Komisi Evropských společností*, C-219/95 [1997] ECR I-4411.

58. *Wiener v Hauptzollamt Emmerich*, C-338/95 [1997] ECR I-6495. Závěr generálního advokáta Jacobse.

právní pojmy komunitárního práva a stejně znějící právní termíny v různých národních právních řádech nemusejí mít bezpodmínečně stejný obsah.

20. Každý předpis komunitárního práva je třeba posuzovat v jeho souvislostech a ve světle celého komunitárního práva, jeho cílů a vývojového stádia v době používání dotčeného předpisu.⁵⁹

Do popředí zde logicky vystupuje komparativní výklad, tedy srovnání jednotlivých jazykových verzí. Ten ovšem v tomto případě nepovede k řešení rozporu, nýbrž k jeho vzniku. Protože nelze upřednostnit jednu či několik jazykových verzí před jinou jen na základě principu majority, je nutné přistoupit k dalším interpretačním metodám.

Jako první je uvedena nutnost vzít v úvahu vlastní zvláštní terminologii evropského práva. Tedy originální autentické výrazy typické pro právní systém EU, které mají v kontextu práva EU specifický význam. S tím souvisí také princip autonomního výkladu, který je rozebrán v následující podsekci.

Dále je zmíněna potřeba lingvistického a hermeneutického rozboru při srovnání jednotlivých verzí vzhledem k možné rozdílnosti významů v jednotlivých jazycích.⁶⁰ Konečně v bodě č. 20 odkazuje na teleologický výklad a výklad pomocí metody *effet utile*. Viz kapitolu 4 sekci 2.5.

Tím rozsudek C.I.L.F.I.T. položil základ pro rozhodování ve věcech, souvisejících s významovou růzností jednotlivých jazykových verzí.

4.2.4 Autonomní výklad práva EU

Specifickým nástrojem souvisejícím s právním jazykem je možnost užití tzv. autonomního výkladu. Odkaz judikátu C.I.L.F.I.T. na specifickou termino-

---

59. *Srl CILFIT a Lanificio di Gavardo SpA proti Ministero della sanità*, 283/81 [1982] ECR 3415. Překlad rozsudku citován z Tichý s. 459 an.

60. Jako příklad uvádí Derlén směrnici 93/13. Zde anglická verze obsahuje označení „goods“, zatímco francouzská slovo „biens“. Mezi těmito dvěma výrazy existuje zásadní rozdíl, neboť ač obě znamenají v obecném jazyce „věc“, v právním jazyce slovo „goods“ slouží pro vymezení movitých statků, kdežto slovo „biens“ zahrnuje jak statky movité, tak statky nemovité. - Derlén s. 6.

logii práva evropské unie byl realizován rozsudkem *North Kerry Milk Products*:

„Odstraňování jazykových nesrovnalostí způsobem interpretace může za určitých podmínek jít proti zájmu právní jistoty, a to tehdy, kdy jeden či více relevantních textů může být vykládán způsobem, který i pro obecný a běžně užívaný smysl daných slov nabízí více variant. V takovém případě je vhodnější zjistit možná řešení bez použití relevantních textů.“⁶¹

Tím si SDEU vyhradil možnost určení významu výrazů v kontextu evropského práva. Fakticky to znamená, že SDEU definuje daný výraz v kontextu práva EU, případně daného systému. Význam slova, které bylo jednou takto vyloženo, zpravidla zůstává neměnným a je základem pro další soudní rozhodování. Mnoho dnes známých výrazů evropského práva bylo právě takto definováno judikaturou SDEU.⁶²

4.2.5 Srovnávací jazykový výklad (multilingual interpretation)

Srovnávací výklad je jedním ze specifíků práva EU. Všech 23 současných úředních a pracovních jazyků⁶³ má v rámci práva EU stejnou autenticitu a při jazykovém výkladu by tedy v ideálním případě mělo dojít ke srovnání všech 23 jazykových verzí.⁶⁴ Srovnávací jazykový výklad souvisí s aplikací

---

61. *„The elimination of linguistic discrepancies by way of interpretation may in certain circumstances run counter to the concern for legal certainty, inasmuch as one or more of the texts involved may have to be interpreted in a manner at variants with the natural and usual meaning of the words. Consequently, it is preferable to explore the possibilities of solving the points at issue without giving preference to any one of the texts involved.“* - *North Kerry Milk Products Ltd. proti Minister for Agriculture and Fisheries*, 80-76 [1977] ECR 425.

62. Nejznámějším příkladem budiž výraz *acquis communautaire*, či výrazy „usazování“, „pracovník“, „směrnice“.

Viz např.: *„Soud v tomto pohledu poznamenává, že termín „podnik“, jak byl užit ve Směrnici, je termínem komunitárního práva a nemůže být definován s odkazem na právo členských států.“* - *Rockfon A/S proti Specialarbejderforbundet i Danmark*, C-449/93 [1995] ECR I-4291.

63. Nařízení 1/1958.

64. *Srl CILFIT a Lanificio di Gavardo SpA proti Ministero della sanità*, 283/81 [1982] ECR 3415.

doktríny *acte clair*. Otázkou zde totiž stojí, kdy je nutné přistoupit ke srovnání různých jazykových verzí. Snadno se totiž může stát, že ač je právní text v jednom jazyce jednoznačný, při srovnání se zněním v jiných jazycích bude obsah předpisu nejednoznačný.⁶⁵

Metoda srovnávacího jazykového výkladu rozhodně není pouze doménou SDEU. Při aplikaci práva EU by k němu měly přistoupit také soudci vnitrostátních soudů. Otázkou za jakých podmínek se dlouhodobě zabývá například Michal Bobek. Ten vymezuje základní zásady, kterými by se vykládající subjekt měl v rámci multilingválního systému EU řídit:

„Úloha srovnání různých jazykových verzí práva Společenství je řízena třemi základními principy:

1. *zákaz „čtení“ jedné verze v izolaci;*
2. *zákaz majorizace; a*
3. *překonání případných rozporů užitím jiných metod interpretace právního textu, především logické, systematické a teleologické.“⁶⁶*

Výklad **zásady zákazu čtení jedné jazykové verze v izolaci** byl již obsažen v rámci rozboru rozsudku C.I.L.F.I.T. Jen pro shrnutí - orgány vykládající právo EU mají povinnost při výkladu přihlížet také k jiným jazykovým verzím a to i v případech, kdy je znění v národním jazyce jednoznačné. Tato povinnost není bezbřehá, je omezena na jednu cizí jazykovou verzi.⁶⁷ Tyto závěry jsou také podloženy celou řadou rozhodnutí SDEU.⁶⁸

Zásada zákazu majorizace byla také zmíněna v mnoha rozsudcích SDEU. Jedná se o zákaz upřednostnění významu jedné či několika jazykových

65. Viz výše sekci 2.3 této kapitoly.

66. Bobek s. 3. Text přeložen autorem této práce.

67. *Wiener v Hauptzollamt Emmerich*, C-338/95 [1997] ECR I-6495. Závěr generálního advokáta Jacobse.

68. Rozsudek *UAB Profisa proti Muitines departamentas prie Lietuvos Respublikos finansu ministerijos*, C-63/06 [2007] ECR I-3239. Dále: *Erich Stauder proti City of Ulm - Sozialamt*, 29-69 [1969], ECR 419. *Alexander Moksel Import und Export GmbH & Co Handels-KG v Bundesanstalt für landwirtschaftliche Marktordnung*, 55/87 [1988] ECR 3845. *The Queen proti Commissioners of Customs and Excise, ex parte EMU Tabac SARL, The Man in Black Ltd, John Cunningham*, C-296/95 [1998] ECR I-1605.

verzí (tzv. majoritních jazykových verzí) na úkor významu jazykových verzí minoritních (ať už by se tak mělo stát na základě jakéhokoliv druhu většiny či menšiny). V opačném případě by došlo k porušení rovnosti všech jazykových verzí a tím i k porušení nařízení 1/1958, jakož i všech na něj navazujících právních předpisů a právních zásad.

I přesto se v doktríně objevilo tvrzení, dle kterého by se možnost řešit rozpor mezi jednotlivými jazykovými verzemi takovýmto „hlasováním“ dala z judikatury vyvodit.⁶⁹ Nevím, zda se v tomto případě nejedná jen o zjednodušený výklad judikátu či nepřesnou formulaci názoru. Je ovšem nutné upozornit, že tento způsob řešení rozporů mezi jednotlivými jazykovými verzemi byl několikrát vyvrácen judikaturou SDEU a je neslučitelný se základními zásadami existence a fungování Evropské unie.⁷⁰

Třetí zde uvedená zásada, **zásada užití interpretačních metod zaměřených na telos** (tj. metod zaměřených na účel), se týká samotného přístupu k výkladu. Jelikož je tomuto tématu věnován prostor v jiných částech této práce, nebude zde samostatně rozebráno.

4.3 Interpretace multilingválních právních textů Soudním dvorem Evropské unie

Soudní dvůr EU⁷¹, před Lisabonskou smlouvou nazývaný Evropský soudní dvůr,⁷² se skládá ze Soudního dvora, Tribunálu a Soudu pro veřejnou službu.⁷³

69. „Je totiž zjevné, že mnohojazyčné zachycení práva Evropského společenství prostě umožňuje takové „hlasování“ jazykových verzí.“ - Křepelka s. 78 Autor však na další straně uvádí, že SDEU naopak potvrzuje stejný význam všech jazykových verzí a „hlasování“ nepřipouští.

70. Viz primární smlouvy EU. Dále rozsudek *The Queen proti Commissioners of Customs and Excise, ex parte EMU Tabac SARL, The Man in Black Ltd, John Cunningham*, C-296/95 [1998] ECR I-1605. Nebo *Komise Evropských společenství proti Spojenému království Velké Británie a Severního Irsku*, 100/84 [1985] ECR 1169.

71. Dále jen SDEU.

72. Z důvodu sjednocení terminologie je v celé práci používán současný název Soudní dvůr EU, a to i v případě judikatury vydané Evropským soudním dvorem.

73. Tyto tři části SDEU se liší svou pravomocí:

„V pravomoci Soudního dvora jsou řízení o předběžné otázce, žaloba pro nesplnění povinnosti, žaloba na neplatnost, žaloba na nečinnost, kasační opravný prostředek, přezkum.

Tribunál je příslušný pro rozhodování o přímých žalobách podaných fyzickými nebo právníckými osobami, které směřují proti aktům orgánů, institucí a jiných subjektů Evropské

Pro pochopení fungování SDEU a jeho přístupu k interpretaci multilingválních textů je nutné stručně přiblížit:

- základní principy a charakter rozhodování SDEU,
- v jakém jazykovém režimu SDEU rozhoduje,
- postup rozhodování a užití metody.

V následujících podsekcích budou rozebrány nejprve základní principy a hlavní rozdíly oproti interpretaci multilingválních textů v mezinárodním právu, poté statut a jednací řád SDEU a nakonec jednotlivé metody, které SDEU při své rozhodovací činnosti užívá.

4.3.1 Základní principy fungování SDEU

Charakter SDEU má oproti vnitrostátním či mezinárodním soudům svá specifika. Oproti běžnému mezinárodnímu soudu, jako např. MSD, vykazuje určité netypické prvky. Těmi jsou například povinná a výlučná pravomoc SDEU v rámci práva EU, vymezením širokého rámce působnosti nebo volností užitých pramenů.⁷⁴ Z té vyplývá také zákaz *denegatio ius-titiae*, tedy zákaz odmítnutí rozhodnout z důvodů nedostatku zákonných podkladů, který souvisí s povinností soudu vyplňovat *mezery v právu*.⁷⁵ Mezi prameny práva v širším smyslu je tedy nutno zařadit také právní principy.⁷⁶

Jejich použití pochází z počátků fungování soudu. Především je lze spojovat s rozsudky *Costa vs E.N.E.L.*⁷⁷ a *Van Gend & Loos*.⁷⁸ Z rozsudku

---

unie (které jsou jim určeny nebo které se jich bezprostředně a osobně dotýkají), jakož i proti právním předpisům (které se jich bezprostředně dotýkají a nevyžadují přijetí prováděcích opatření) nebo rovněž proti nečinnosti těchto orgánů, institucí a jiných subjektů. ... Soud pro veřejnou službu je v rámci soudních orgánů Unie specializovaným soudem ve věcech sporů z oblasti veřejné služby Evropské unie, přičemž tato pravomoc byla dříve vykonávána Soudním dvorem a poté od jeho zřízení v roce 1989 Soudem prvního stupně."

[http : //curia.europa.eu/](http://curia.europa.eu/).

74. Petrů s. 34.

75. Tichý et al. s. 244.

76. „*les principes du ius commune europaeum*“ - Kutscher s. I-8.

77. *Flaminio Costa proti E.N.E.L.*, 6-64 [1964] ECR 585.

78. *NV Algemene Transport en Expeditie Onderneming van Gend & Loos proti Nederlandse administratie der belastingen*, 26-62 [1963] ECR 1.

lze vyvodit jednak odkaz na „ducha, systematiku a textaci“, jednak přesah těchto metod a vytvoření jakéhosi „hermeneutického rámce“.⁷⁹ Ten se stal součástí výkladu SDEU a základem pro užití obecných právních principů zejména s ohledem na užití argumentu *effet utile*. Viz dále sekci 3.3 této kapitoly.

Význam SDEU pro formování práva EU podtrhuje fakt, že SDEU má v rámci EU roli „nejvyšší instance“. Je tak „jedinou instancí s pravomocí vykládat komunitární právo a dohlížet na jeho správnou aplikaci“. To mimo jiné opět vysvětluje nutnost užití interpretačních metod založených na hledání účelu a smyslu.⁸⁰

4.3.2 SDEU a jeho jazykový režim – Jednací řád SDEU

Význam pro právní interpretaci multilingválních textů Soudním dvorem Evropské unie má bezpochyby jeho jazykový režim. Ten je zakotven v jednacím řádu (resp. jednacích řádech jednotlivých soudů) a řídí se následujícími zásadami:

„Jazykový systém Soudního dvora je založen na třech hlavních zásadách, a sice na

1. *zásadě jednacího jazyka (někdy též zvaného „jazyk řízení“), na*
2. *zásadě jednoho pracovního jazyka, kterým je od vzniku Soudního dvora až do současnosti francouzština, a na*
3. *zásadě respektování jazyka, který si ke svému vyjadřování zvolí jednotliví členové unijních soudů.*
4. *Čtvrtou, doplňkovou zásadu by bylo možné nazvat zásada ekonomie provozu evropských institucí, neboť se snaží udržet objem*

---

79. „Legal interpretation at the Court of Justice is governed by text, context and telos or purpose. These are the three methods indicated early on in the *Van Gend en Loos* judgment by the reference to “the spirit, the general scheme and the wording” of the legal provisions which the Court has to interpret. But the Court has done more than simply refer to these methods of interpretation. It has, in effect, deduced from the treaties a particularly hermeneutic framework distinct from that of traditional international law.” - Maduro s. 4.

80. Viz interpretační metody zpravidla užívané konečnými instancemi národních soudů.

zadaných překladů na uzdě (v roce 2011 byl Generálnímu ředitelství překladatelské služby Soudního dvora zadán k překladu téměř 1.000.000 stran).“⁸¹

Tyto zásady vyplývají z hlavních dokumentů, upravujících jazykový režim SDEU. Jsou jimi jednací řád a statut SDEU.

Jednací řády jsou odlišné pro každý ze tří soudů tvořících Soudní dvůr EU.⁸² Jednacím jazykem soudu se rozumí zpravidla jazyk žalobce, tedy jazyk návrhu zahajujícího řízení.⁸³ Uvedeny jsou výjimky, kdy je jazyk obligatorně vymezen. Typicky se jedná o případy, kdy žaloba „*směřuje proti členskému státu nebo fyzické či právnické osobě některého členského státu*“ nebo v řízení o předběžné otázce. Pak se jednacím jazykem stává úřední jazyk tohoto státu. Toto pravidlo platí jak pro Soudní dvůr, tak pro Tribunál i Soud pro veřejnou službu.⁸⁴ Na základě společné žádosti účastníků řízení je možné, aby byl jako jednací jazyk zvolen jiný z jazyků, uvedených v odstavci 1.⁸⁵ V případě rozhodování Soudního dvora o kasačním opravném prostředku proti rozhodnutím a usnesením Tribunálu je jednacím jazykem jazyk rozhodnutí Tribunálu.

Jednací jazyk je jazykem vedení sporu. Jsou v něm vedeny spisy a související dokumenty, stejně jako i protokoly a rozhodnutí. V případě, že je některý z dokumentů vyhotoven v jiném jazyce, je nutný jeho překlad do jazyka jednacího.⁸⁶ Pokud členský stát přistupuje jako vedlejší účastník, je oprávněn používat svůj úřední jazyk. V jednacím jazyce jsou také vyhotovována rozhodnutí.

Podstatným faktorem pro následnou interpretaci je fakt, že znění dokumentů vyhotovené v jednacím jazyce (nebo jiném povoleném jazyce) je

---

81. Lovtriš. Dostupné z

<http://jinepravo.blogspot.cz/2013/02/o-touze-pravnika-pracovat-s-originalem.html>.

82. Jsou jimi Soudní dvůr *stricto sensu*, Tribunál a Soud pro veřejnou službu. Pokud bude dále použito výrazu „Soudní dvůr“, rozumí se jím Soudní dvůr *stricto sensu*. - Ibid.

83. Článek 37 (2) Jednacího řádu Soudního dvora.

84. Ten se s ohledem na článek 29 svého jednacího řádu řídí jazykovými pravidly jednacího řádu Tribunálu. - Článek 29, Jednací řád Soudu pro veřejnou službu.

85. Odstavec 1 vyjmenovává všechny pracovní a úřední jazyky EU.

86. Jednací řád uvádí možnost překladu pouhého výňatku z dokumentu z důvodu jeho obsáhlosti. - Článek 37, Jednací řád Soudního dvora.

zněním rozhodným.⁸⁷ Tím se snižuje riziko vzniku nesouladu mezi jednotlivými jazykovými verzemi příslušných dokumentů. Paradoxně ovšem může dojít k tomu, že při překladu daného dokumentu do jednacého jazyka dojde k chybě. Přesto toto pravidlo výrazně snižuje náklady soudu a neoddiskutovatelně zjednodušuje interpretaci rozsudků.

Pravidlem rozhodného znění není dotčena povinnost SDEU poskytnout přístup ke svým dokumentům ve všech úředních jazycích EU dle nařízení 1/1958.

„Jeho jazykový režim (rozuměj Soudního dvora EU) nemá obdoby u žádného jiného soudu na světě, neboť jeho jednacím jazykem se v konkrétní věci může stát kterýkoli z úředních jazyků Unie. Soudní dvůr totiž musí dodržovat plnou mnohojazyčnost jednak proto, aby vyhověl potřebě komunikovat s účastníky řízení v jazyce právě projednávaného případu, a jednak proto, aby řádně zpřístupnil svou judikaturu ve všech členských státech.“⁸⁸

Tato zásada multilingvality je ovšem ovlivněna výše zmíněnou zásadou ekonomie provozu. Jak uvádí Michal Lovtriš, „do všech úředních jazyků se zásadně překládají jen rozsudky Soudního dvora a stanoviska generálních advokátů v řízeních o předběžných otázkách podle článku 267 SFEU, kde před finančním hlediskem dominuje potřeba jednotného výkladu unijního práva. Obdobnou povahu mají samozřejmě i posudky podle čl. 218 odst. 11 SFEU. Rozsudky a usnesení Soudního dvora v ostatních věcech se do všech jazyků překládají jen tehdy, mají-li velký význam pro výklad unijního práva.“⁸⁹

Co se týká rozhodnutí Tribunálu, existuje i u těchto rozhodnutí (tedy rozhodnutí, které obsahují „právní větu“) možnost překladu formou pou-

87. Článek 41: Rozhodné znění dokumentů Rozhodným zněním dokumentu je znění vyhotovené v jednacím jazyce nebo případně v jiném jazyce povoleném podle článků 37 nebo 38. - Jednací řád Soudního dvora.

88. Oficiální text na stránkách SDEU. Dostupné z http://curia.europa.eu/jcms/jcms/Jo2_6999/.

89. Lovtriš. Dostupné z <http://jinepravo.blogspot.cz/2013/02/o-touze-pravnika-pracovat-s-originalem.html>.

hého výňatku. U Soudu pro veřejnou službu nedochází k překladům jejich rozhodnutí příliš často.⁹⁰

Jazykové služby soudu jsou realizovány interními překladatelskými službami.⁹¹

S nutností překladu také souvisí otázka reálného pracovního jazyka SDEU, kterým je už od počátku jeho existence francouzština. Jedná se o interní jazyk SDEU, ve kterém se reálně pracuje a do nějž musí být přeložena všechna podání.⁹² Ve francouzštině se také zpravidla píší rozsudky.⁹³ Objevuje se tedy otázka, zda se zde nemůže jednat o „rozhodnější než rozhodné znění“, které lépe vyjadřuje názor soudu.

Přestože by existence francouzštiny jako „skutečného původního“ jazyka rozhodnutí mohla svádět k diskuzím o významu autory zamýšleném, ve finále je formálně rozhodným pouze znění rozsudku v jednacím jazyce řízení.⁹⁴

4.3.3 Jednotlivé interpretační metody užívané SDEU

Soudní dvůr EU jakožto instituce s absolutní rozhodovací autoritou v rámci EU je *de facto* také hlavní interpretační autoritou evropského práva. Tedy instancí podávající závazný výklad norem evropského práva. Z toho vyplývá, že z její činnosti lze teoreticky odvodit vhodný přístup k výkladu práva EU a způsob výběru „vhodné“ primární metody interpretace. V případě, že by národní soudy při výkladu norem užívaly *a priori* jiné interpretační metody než SDEU, mohly by při své činnosti dojít k odlišnému výsledku, což by bylo v rozporu se zájmem na sjednocování rozhodovací

90. Ibid.

91. „Soudní dvůr zřizuje útvar poskytující překladatelské a tlumočnické služby složený z odborníků, kteří mají odpovídající právní vzdělání a důkladnou znalost několika úředních jazyků Unie.“ - Článek 42, Jednací řád Soudního dvora.

92. Ibid.

93. *Porady soudců probíhají bez tlumočnicka ve společném jazyce, kterým je tradičně francouzština.* -

[http : //curia.europa.eu/jcms/jcms/Jo2_7024/](http://curia.europa.eu/jcms/jcms/Jo2_7024/).

94. „In theory therefore the French text carries no special weight for the interpretation of a judgement, except when the language of the case happens to be French, but in practice it can be assumed that the French language version is the version which best expresses the opinion of the ECJ.“ - Derlén s. 5.

činnosti a se zájmem na spravedlivý proces vůbec. Porozumění způsobu interpretace právních norem u SDEU by tak mělo být základem pro aplikaci práva EU národními soudy.

Co se týká jednotlivých metod interpretace, lze vycházet z jejich rozdělení v rámci vnitrostátního práva.⁹⁵ Jak rozvádí bývalý soudce SDEU H. Kutscher,⁹⁶ jedná se o tyto:

- metoda gramatická (jazyková),
- metoda historická,
- metoda komparativní,
- metoda systematická,
- metoda teleologická.

Je možné si povšimnout, že v tomto výčtu se nevyskytuje dělení na standardní a nadstandardní metody, které je specifické pro českou právní doktrínu. Zároveň chybí výslovně uvedené metoda logická, která je zahrnuta v metodách ostatních. Sám Kutscher uvádí, že „počet principů a metod, kterými soudce disponuje při interpretaci práva, je prakticky nevyčíslitelný.“⁹⁷

Vodítko pro postup interpretace poskytuje další text Kutschera. Vypovídá s otázkou hierarchického členění těchto metod. Uvádí, že primárně je výklad založen na „běžném významu“ slov a slovních spojení právního textu v kontextu „obvyklé terminologie“.⁹⁸ Pokud gramatická metoda odhalí jeho „jeho jasný a zřejmý význam“ a byla provedena kontrola pomocí jiných metod výkladu, je výklad dostačující. Tyto případy jsou ovšem velmi vzácné. V dalším textu budou rozebrána možná úskalí, spojená s užitím lingvistické metody.

Co se týká použití dalších metod interpretace, není možné je hierarchicky rozdělit, neboť „často je metoda vybrána, přičemž jiné metody jsou

---

95. „Ses méthodes d'interprétation sont donc en principe identiques à celles qu'utilisent les juridictions nationales des Etats membres.“ - Kutscher s. I-6.

96. Kutscher s. I-15.

97. Kutscher s. I-5. Text přeložen autorem této práce.

98. Kutscher s. I-17. Dále viz podsekcí „Lingvistická metoda a úskalí jejího užití“ v této kapitole.

užity k jejímu potvrzení". Nebo je užíváno zároveň více metod interpretace.⁹⁹ Příkladem může být rozsudek *Continental Can*.¹⁰⁰ Zde soud uvedl, že „aby bylo možné odpovědět na tuto otázku, je nutné se vrátit zpět k duchu, obecné konstrukci a formulaci článku 86, stejně tak jako k systematické a cílům Smlouvy. Tyto problémy nemohou být vyřešeny srovnáním tohoto článku s určitými ustanoveními Smlouvy o Evropském společenství uhlí a oceli".¹⁰¹ Jinými slovy, jedná se o odkaz soudu na užití výkladu teleologického, systematického s použitím argumentu *effet utile*. Tomu odpovídá také názor bývalého generálního advokáta M. P. Madura, který tvrdí, že „právní interpretace Soudního dvora je řízena textem, kontextem a cílem (telos) nebo účelem".¹⁰²

Parametrem volby vhodné interpretační metody je dle Kutschera intuice soudce či jeho „soudnost".¹⁰³ V podstatě tak přiznává, že pro dosažení spravedlnosti je nutné se na úkor právní jistoty spolehnout na zkušenost soudce a kvalitu jeho odborného subjektivního úsudku.

Přesto lze z judikatorní činnosti SDEU vyvozovat určité závěry, plynoucí z frekvence využití jednotlivých metod. SDEU při své činnosti primárně užívá metodu teleologickou a systematickou způsobem užití argumentu *effet utile*. S ohledem na multilingvální charakter práva má velký význam metoda srovnávací (komparativní). Přestože sám Kutscher pokládal výklad gramatický a historický za druhořadý¹⁰⁴, metoda historického výkladu začíná v současnosti opět nabývat na důležitosti.¹⁰⁵

99. Kutscher s. I-15. Text přeložen autorem této práce.

100. *Europemballage Corporation a Continental Can Company Inc. proti Komisi Evropských společenství*, 6-72 [1973] ECR 495.

101. Zajímavostí v tomto případě je rozdíl v jednotlivých jazykových zněních rozhodnutí. V anglickém znění stojí: „In order to answer this question, one has to go back to the spirit, general scheme and wording of Article 86, as well as to the system and objectives of the Treaty. These problems thus cannot be solved by comparing this Article with certain provisions of the ECSC Treaty." Ve francouzské verzi je místo „general scheme" užit výraz „l'économie" a v německé verzi „Aufbau". - Rozsudek Soudního dvora 6-72 ze dne 21. února 1973. *Europemballage Corporation a Continental Can Company Inc. proti Komisi Evropských společenství*.

102. Maduro s. 4.

103. „discernement" - Kutscher s. I-16.

104. Ibid.

105. Využití historické metody bylo dříve limitováno především neexistencí nebo nedostupností přípravných prací. Tak bylo fakticky nemožné její užití. Dnes, kdy se dostupnost

Jednotlivé metody jsou v následujícím textu podrobněji samostatně rozebrány.

4.3.3.1 Lingvistická metoda a úskalí jejího užití

Lingvistická interpretační metoda, tedy jazykový výklad, bývá právními teoretiky často považována za garanta právní jistoty. Při tomto tvrzení se vychází z předpokladu, že jazyk je nositelem jednoznačných významů a hodnot a vychází-li tedy soud z textu zákona, pouze aplikuje stanovená pravidla na danou situaci.

Tento předpoklad je zejména v případě právních textů autentických ve více jazycích mnohdy značně vzdálen skutečnosti.

Jazyk je nositelem významu. Ovšem hodnoty nesené slovy a obsah sdělení je vždy předmětem subjektivního posouzení a výkladu interpreta. Je totiž založený na víře a důvěře v to, že tato slova mají nést daný význam.¹⁰⁶ Jednoduše poté může dojít k situaci, kdy se očekávání autora a adresáta textu liší. Při výkladu a rozhodování musí soudce uvážit, jaký je význam textu. Zpravidla se text vykládá s ohledem na „obecný význam“ textu, viz níže.

V oblasti vnitrostátního práva užívajícího jeden jazyk společný pro všechny adresáty jsou případy nejednoznačnosti textu méně časté než v případě multilingválních textů. Zde dochází ke komplikaci způsobené faktem, že

1. text vznikl ve dvou a více jazycích nebo
2. text byl z jednoho jazyka do ostatních překládán.

Možná je také jakákoliv kombinace těchto dvou situací. Již v případě tvorby právního textu ve dvou a více jazycích může docházet ke zkreslení. V případě překladu však dochází k působení dalšího subjektivního prvku, totiž osobě překladatele. Ten právní text překládá s ohledem na vlastní přesvědčení a znalost. Výsledný přeložený text velmi pravděpodobně bude obsahovat větší či menší nepřesnosti a odchylky od původního významu.

---

těchto pramenů podstatně zvýšila, je tato metoda čím dál více využívána. - Berends s. 22. Text přeložen autorem této práce.

106. Viz kapitolu 2.

Příkladem z oblasti evropského práva je spor *Commission vs Spain*. Zároveň se jedná o jeden z mála judikátů, kdy SDEU rozhodl čistě za použití lingvistického výkladu.¹⁰⁷

V případě *Commission vs Spain* byl diskutován jazykový rozdíl u španělských slov *biológico* a *ecológico* v souvislosti s nařízením 2092/91/EC,¹⁰⁸ definujícím označování zemědělských produktů a potravin. Ve věci šlo o označení produktů ekologického zemědělství ve španělštině. Konkrétně španělské výrazy *biológico* a *ecológico* mají ve španělštině odlišný význam. Ve smyslu nařízení 2092 je produkt ekologického zemědělství označen výrazem *ecológico*. Problém nastal ohledně užití slova *biológico* nebo jeho derivátu *bio*. Tato si velká část spotřebitelů ztotožňuje právě s ekologickým zemědělstvím. Ve Španělsku ale v případě takového označení produktů výrobci nemuseli naplnit podmínky stanovené pro produkty ekologického zemědělství, neboť pro tyto byl vyhrazen pojem *ecológico*, případně jeho derivát „*eco*“. Podstatným pro rozhodnutí soudu bylo, jak těmto dvěma termínům rozumí španělská spotřebitelská veřejnost.

Odlišný názor zastávala Komise, která pokládala oba termíny za zaměnitelné, a Španělský stát. Ten argumentoval faktem, že termín „*bio*“ není ve Španělsku natolik rozšířený jako ve zbytku EU, a že ve španělštině odkazuje na potraviny zdraví prospěšné, nikoliv produkty ekologického zemědělství. Přiložila také dotazník, ve kterém většina respondentů odpověděla, že pod termínem „*bio*“ si představí mléčné produkty.

SDEU zamítl žalobu Komise s tím, že

„Článek 2 nařízení Rady (EHS) č. 2092/91 ... musel být vykládán tak, že nezakazoval, aby produkty nezískané ekologickou metodou produkce nesly ve Španělsku na označování, v propagačních materiálech nebo v obchodních dokumentech označení „biológico“ nebo jeho předponu „bio“.“

---

107. Komise Evropských společenství proti Španělskému království, C-135/03 [2005] ECR I-6909. Dalším příkladem je může být rozsudek *Paola Faccini Dori v. Recreb Srl*, C-91/92 [1994] ECR I-3325.

108. Nařízení Rady (EHS) č. 2092/91 ze dne 24. června 1991 o ekologickém zemědělství a k němu se vztahujícím označování zemědělských produktů a potravin.

Zároveň přitom:

*Tentýž článek 2, ve znění nařízení Rady č. 392/2004 ze dne 24. února 2004, musí být vykládán tak, že od nynějška zakazuje, aby takové produkty nesly ve Španělsku na označování, v propagačních materiálech nebo obchodních dokumentech označení „biológico“ nebo jeho předponu „bio“.*¹⁰⁹

SDEU takto rozhodl proto, že na základě rozdílnosti použité terminologie v jednotlivých členských státech nelze přičítat některému ze států odpovědnost¹¹⁰ za nepřesné označení, vzniklé při přípravě a překladu normy.¹¹¹

Zároveň je tento judikát jedním z mála případů, kdy SDEU nepřistoupil k teleologické interpretaci a vycházel z interpretace jazykové. Důvodem pro to ovšem bylo opět zachování smyslu úpravy. SDEU zde přímo nezkoumal účel samotné normy a přihlédl spíše k subjektivnímu chápání předmětných slov samotnými spotřebiteli.¹¹²

Tento případ přesně ilustruje, proč SDEU (a *de facto* ani žádný jiný soud) nemůže spoléhat čistě na jazykový výklad předpisu. Jazyková interpretace je vždy obrazem subjektivního porozumění danému textu.¹¹³ Při soudní činnosti je v závislosti na zkoumané věci vždy užit určitý rámeček

---

109. *Komise Evropských společenství proti Španělskému království*, C-135/03 [2005] ECR I-6909.

110. V duchu zásady, že „normotvůrce by měl předvídat, jakým způsobem bude jím vytvořený normativní text vykládán.“ - Boguszak/J./A. s. 179.

111. Berends.

112. „V projednávané věci Komise kromě výše uvedených informací týkajících se určitého užívání výrazů „biológico“ a „bio“ na španělském trhu neprokázala, že na tomto trhu tyto výrazy obecně španělským spotřebitelům dávají najevo, že dotyčné výrobky byly získány ekologickou metodou produkce. Ačkoliv v tomto ohledu pochybnosti vyjádřené Komisí ohledně průzkumu veřejného mínění, kterého se dovolává španělská vláda, nepostrádají relevanci, nic to nemění na tom, že Komise nepředložila žádnou skutečnost prokazující, že v okamžiku uplynutí lhůty stanovené odůvodněným stanoviskem bylo ve Španělsku užívání výrazů „biológico“ nebo „bio“ k označení produktů získaných ekologickou metodou produkce rozšířeno natolik, že španělský spotřebitel tyto výrazy spojoval s ekologickou metodou produkce.“ - *Komise Evropských společenství proti Španělskému království*, C-135/03 [2005] ECR I-6909.

113. „But if we look at the question more closely it becomes apparent that subjectivity cannot be avoided: rather, it is an inherent element of all legal interpretation. In essence, legal interpretation is in all important aspects like any human understanding based on the interpreter's individual knowledge base.“ - Paunio s. 410.

pro porozumění zkoumanému textu. Jedním z nejčastějších je tzv. „*everyday language*“, tedy jakýsi „každodenní jazyk“.¹¹⁴ Tím se rozumí význam, který danému textu nebo termínu přisuzuje majorita společnosti. Jiným rámcem pro posuzování poté může být právní význam textu. Tedy význam, který je obecně přijímán mezi právní veřejností, v okruhu profesionálů.

V případě právních dokumentů autentických ve více než jednom jazyce je velmi náročné nalézt jeden právní rámec pro výklad textu ve všech jazycích tak, aby bylo dosaženo spravedlnosti ve smyslu oprávněných očekávání osob, na něž právní úprava dopadá. SDEU tedy nemůže zajistit ani garantovat přesný význam slov. Výjimkou je výše zmíněný autentický jazyk EU,¹¹⁵ k jehož vzniku došlo právě na základě judikatorní činnosti SDEU. Jedná se ovšem o termíny většinou úzce spojené s originárními instituty práva EU, které přesahují jednotlivé autentické jazyky.

Dalším hlediskem v neprospěch užití jazykové interpretace SDEU je počet jazykových verzí, které by měly být porovnávány. Z původní výhody, spočívající v ujasnění smyslu textu prostřednictvím srovnání znění v různých jazycích, se stala komplikace. V případě srovnávání 23 jazykových verzí je více než pravděpodobné, že budou nalezeny nesrovnalosti. Při celkových 253 možných kombinacích srovnání jazyků je toto riziko značné.

Přítom vzhledem k jazykové politice EU¹¹⁶ není přijatelné, aby byl při výkladu jakýkoliv jazyk upřednostněn.¹¹⁷ Stejně tak není možné přihlížet k tomu, že většina těchto verzí je překladem z původní jazykové verze, v níž byl předpis koncipován. Zvýhodnění jedné jazykové verze absolutně nepřipadá v úvahu.¹¹⁸ V případech, kdy bylo rozhodnuto na základě jedné jazykové verze, tomu bylo proto, že nejlépe odpovídala účelu úpravy, ni-

---

114. Např. v rozsudku 349/85 z roku 1988. *Denmark v Commission*. Nebo případ C-135/03 z roku 2005, *Commission v Spain*.

115. Viz kapitolu 4 sekci 2.4 „Autonomní výklad práva EU“.

116. Viz např. nařízení 1/1958, Komise Sdělení Evropské Komise Radě, Evropskému parlamentu aj. 2005 apod.

117. *The Queen proti Commissioners of Customs and Excise, ex parte EMU Tabac SARL, The Man in Black Ltd, John Cunningham*, C-296/95 [1998] ECR I-1605. Také rozsudek Soudního dvora C-257/00 ze dne 9. ledna 2003. *Nani Givane a další proti Secretary of State for the Home Department*.

118. Viz výše „*EMU Tabac SARL*“.

koliv z důvodu její vyšší autority.¹¹⁹

Zde je nutné zmínit rozsudek *Régina vs Pierre Bouchereau*, který je považován za jeden ze základních kamenů výkladu rozdílných jazykových verzí textů práva EU:

*„Odlišné jazykové verze komunitárního předpisu musí být vykládány jednotně, tudíž v případě odlišností mezi verzemi musí být předmětné nejasné ustanovení vykládáno s ohledem na účel a obecnou systematiku norem, jichž je součástí.“*¹²⁰

Zároveň čistě jazyková interpretace SDEU nemá potřebnou autoritu vůči stranám. Je vždy obrazem subjektivního porozumění daného textu, který se i s odkazem na „everyday language“ může lišit a je často nejasný (neboť běžný jazyk se liší v závislosti na použití v dané situaci). Nehledě na to je právo EU interpretováno také na vnitrostátní úrovni a argumentace SDEU tedy musí být bezrozporná a přesvědčivá, aby mohla dosáhnout svého účelu sjednocování výkladu práva.¹²¹

4.3.3.2 Teleologický výklad, výklad *effet utile* a systematický výklad SDEU

SDEU je jednou z nejdůležitějších institucí EU a významně se podílí na vývoji a směřování celé Unie. Přestože se jedná o „soud“, je otázkou, kde začíná a končí soudcovská pravomoc při rozhodování o záležitostech s nádechem politickým. Je nutné připomenout známé rozsudky *Costa vs ENEL*¹²² nebo *van Gend & Loos*,¹²³ které významně ovlivnily pojetí EU a posunuly integraci do další fáze. Přestože je možné argumentovat, že i v těchto

---

119. *Komise Evropských společenství proti Spojenému království Velké Británie a Severního Irsku*, 100/84 [1985] ECR 1169.

120. „The different language versions of a text must be given a Community uniform interpretation and hence in the case of divergence between the versions the provision in question must be interpreted reference to the by purpose and general scheme of the rules of which it forms a part.“ - *Régina v Pierre Bouchereau*, 30-77 [1977] ECR 1999.

121. Paunio s. 402.

122. *Flaminio Costa proti E.N.E.L.*, 6-64 [1964] ECR 585.

123. *NV Algemene Transport en Expeditie Onderneming van Gend & Loos proti Nederlandse administratie der belastingen*, 26-62 [1963] ECR 1.

případech byl SDEU pouhým „vykonavatelem všeobecné politické vůle“, poslouží lépe k pochopení, proč je při rozhodování SDEU kladen takový důraz na výklad teleologický, případně modifikovaný teleologický výklad metodou *effet utile*.

Zároveň umožňují nahlédnout do historie rozhodovací činnosti SDEU a zjistit tak pravděpodobný původ způsobu rozhodování a argumentace. Tak lze kořeny interpretace práva EU Soudním dvorem EU vysledovat až k Vídeňské úmluvě o smluvním právu.¹²⁴ Přesto není možné při interpretaci práva EU užít metod výkladu mezinárodního práva dle Vídeňské úmluvy o smluvním právu.¹²⁵ Důvodem je samotný charakter Evropské unie.

Zaprvé je to charakter smluvní, na základě kterého vznikají mezinárodní právní vztahy. Zadruhé jde o autonomní společenství *sui generis*, disponující vlastní subjektivitou a legitimitou, viz např. výše zmíněné rozsudky. Tyto specifické vlastnosti Evropské unie vysvětlují důraz na použití metod výkladu spojených s nalézáním smyslu a účelu ustanovení.

Základní rámec pro užití teleologického a systematického výkladu poskytl SDEU v již rozebraném rozsudku C.I.L.F.I.T.¹²⁶ Pro zopakování uvedu tři základní pravidla z něj plynoucí:

- soud by měl při rozhodování vzít v potaz různé jazykové verze právního předpisu,
- v právu EU se může vyskytovat „vlastní zvláštní terminologie“,¹²⁷
- „předpis ... je třeba posuzovat v jeho souvislostech a ve světle celého komunitárního práva, jeho cílů a vývojového stádia v době používání dotčeného předpisu.“¹²⁸

---

124. „The model for interpreting Community law adopted by the ECJ can be traced back to the Vienna Convention on the Law of the Treaties. Article 31 of the Convention gives the general rule for interpreting international treaties. The starting-point is the ordinary meaning of the treaty text followed by context and other interpretative methods. It should be noted, however, that the ECJ has never explicitly referred to the Convention. And, in any event, the ECJ inversed the order of interpretative methods provided in the Convention in the *Van Gend en Loos* case.” - Paunio s. 2.

125. Kutscher s. I-31.

126. Viz kapitolu 4 sekci 2.3.

127. Viz kapitolu 4 sekci 2.4.

128. *Srl CILFIT a Lanificio di Gavardo SpA proti Ministero della sanità*, 283/81 [1982]

Výše uvedené zásady odpovídají modifikovanému teleologickému výkladu za použití argumentu *effet utile*. Nejedná se o samostatnou výkladovou metodu, nýbrž o modifikaci teleologického a systematického výkladu, která pochází z oblasti mezinárodního práva. Definice argumentu *effet utile* se liší.

Například R. Král označuje metodu *effet utile* jako „doktrínu plné efektivnosti. Podle ní je nutné upřednostnit výklad, který kromě toho, že je v souladu s účelem daného předpisu nebo pravidla, ještě i co nejúčinněji a nejúplněji zajišťuje dosažení tohoto účelu“.¹²⁹

Kutscher pokládá užití argumentu *effet utile* za postup, při němž musí být „ustanovení smlouvy interpretována takovým způsobem, aby bylo co nejúplněji dosaženo jejich cílů, jejich „*effet utile*“, a aby se tento mohl rozvinout. Může mu být rozuměno také v tom smyslu, že interpretace, která zajistí nejlepší „rozvoj“ normy a její nejlepší praktickou užítost, musí převážet.“¹³⁰

Argumentu *effet utile* odpovídá prakticky také Madurův popis „meta-teleologického výkladu“. Tvrdí, že teleologická interpretace se nezaměřuje výlučně na cíl příslušných právních pravidel, ale měla by odkazovat na systematické pojetí práva EU v širším kontextu a jeho „ústavní telos“. V podstatě se nejedná o pouhý cíl dané normy, ale také cíl celého právního řádu, v jehož kontextu tato norma existuje.¹³¹

Chceme-li jednoduše shrnout podstatu argumentu *effet utile*, jedná se o přístup, při kterém převáží výklad, který nejlépe odpovídá zamýšleným účelům práva Evropské unie a je nejvíce způsobilý je naplnit. Ve vztahu k čistě teleologické interpretaci práva se jedná o vyšší standard ve smyslu účelu celého systému.

Nutnost užití argumentu *effet utile* souvisí s již zmiňovanou skutečností, že Evropská unie je veskrze projektem zejména politického charakteru. Spojíme-li tento fakt s premisou, že jazyk je nedokonalým nástrojem k vyjádření vůle, a vezmeme v potaz 23 jazykových verzí, ve kterých je právo

---

ECR 3415. Překlad rozsudku citován z Tichý s. 459 an.

129. Král.

130. Kutscher s. I-41. Text přeložen autorem této práce.

131. Maduro s. 5.

EU autentické, musíme nutně dojít k závěru, že SDEU se při svém rozhodování potýká s nutností výkladu nepřesně formulované politické vůle. Pro lepší představu můžeme vnímat SDEU jako kameníka, který i přes veškerou snahu dělníka v lomu přiblížit se hrubými metodami cílenému tvaru kamene teprve sám obrousí materiál do podoby pomníku.^{132 133}

SDEU tedy pomocí výkladových metod pracuje se zamýšlenými cíli EU. Tento názor je všeobecně sdílen doktrínou.¹³⁴ Nicméně se nejedná, jak by se na první pohled mohlo zdát, o politickou zvůli, nýbrž o metodu precizace nástrojů k dosažení vytyčených cílů.¹³⁵

4.3.3.3 Shrnutí

Z výše uvedeného vyplývá, že rozhodovací praxe SDEU nemůže být založena čistě na jazykovém výkladu, neboť:

- množství autentických verzí je příliš velké,
- jednotlivé jazyky nejsou pojmově nebo právně kompatibilní,

132. „Essentially, language is not only a neutral instrument for expressing the content of law, but also a tool with which to mould it and control it. The way words are defined is a means for structuring reality within the context of law. In EU law, the ECJ defines and names legally relevant social facts. It determines the way words should be used in EU law.” - Paunio s. 396.

133. „Il est admis que le juge participe au processus de création du droit lorsqu’il détermine, concrétise et précise le droit, lorsqu’il comble ses lacunes et le développe. On ne saurait donc parler d’un monopole des organes législatifs dans la création du droit, mais on doit plutôt constater que le juge et le législateur partagent cette mission. Cette constatation s’applique également au juge communautaire et aux institutions légiférantes de la Communauté.” - Kutscher s. I-47.

134. „Komunitární soudce se nemůže uchýlovat k občas praktikovanému non liquet soudce mezinárodního, tedy s poukazem na absenci jakékoliv aplikovatelné normy odmítnout rozhodnout. Uchyluje se proto k teleologickému výkladu obecné zásady nebo obecného ustanovení zakládající smlouvy. Právě zohledněním obecného účelu aplikovaného ustanovení, z něhož vyvozuje „effet utile“ pravidla, vstupuje Soudní dvůr do hájemství politiky, neboť účel sledovaný ústavodárcem či zákonodárcem pravidelně bývá politický. Nečiní to kvůli politickým a mocenským aspiracím soudců, nýbrž z nutnosti, jako napravovatel nečinnosti zákonodárce.” - Malenovský.

135. „Princip progresivní integrace členských států vzhledem k realizaci cílů smluv neobsahuje jen požadavek politický, ale spíše zakládá právní princip Společenství, tedy ESD musí vzít při interpretaci komunitárního práva v úvahu, zdali naplňuje úkol zajistit respekt práva interpretací a aplikací dotyčných smluv. Jak jinak než interpretací na základě cílů smlouvy, tedy dynamickou a teleologickou interpretací komunitárního práva by mohl soud zajistit tuto funkci?” - Kutscher s. 39. Text přeložen autorem této práce.

- každý jazykový výklad je výkladem subjektivním.

Tyto prvky a silný kulturní a jazykový pluralismus zvyšují nejasnost právních textů. V takové situaci soud nemůže spoléhat na „pouhý“ text zákona, ale musí užít jiná kritéria.¹³⁶ SDEU se ve své judikatuře konstantně vyjadřuje k nutnosti pojímat výklad evropského práva komplexně a s ohledem na jeho účel a cíle. V případě nutnosti porovnání různých jazykových verzí by měl být postup následující:

1. Soud zjistí rozpor mezi jednotlivými jazykovými verzemi.
2. Soud ověří, že užití termíny nejsou již vyloženými výrazy se specifickým významem v rámci práva EU.
3. Soud posoudí předpis „*v souvislostech a ve světle celého komunitárního práva, jeho cílů a vývojového stádia v době používání*“,¹³⁷ tedy „*s ohledem na cíl a systematiku pravidel, kterých je součástí*“.¹³⁸

V první řadě se jedná o užití lingvistické a komparativní metody, díky kterým soud pozná obsah předpisu a zjistí nesrovnalost. K samotné interpretaci významu soud užije metody teleologickou a systematickou v modifikaci argumentu *effet utile*. Tento způsob výkladu zajišťuje účinné pochoopení podstaty normy a její výklad v souladu s jejím významem.

Tak je zajištěna autentická závaznost všech jazykových verzí, vyloučena majorizace a naplněn účel soudního přezkumu.

---

136. Maduro s. 8-9.

137. *Srl CILFIT a Lanificio di Gavardo SpA proti Ministero della sanità*, 283/81 [1982] ECR 3415.

Překlad rozsudku citován z Tichý s. 459 an.

138. „*The different language versions of a text must be given a Community uniform interpretation and hence in the case of divergence between the versions the provision in question must be interpreted reference to the by purpose and general scheme of the rules of which it forms a part.*” - *Régina v Pierre Bouchereau*, 30-77 [1977] ECR 1999.

5 Základní principy interpretace vícejazyčných právních textů

Ve třech kapitolách této práce byly postupně rozebrány základní metody interpretace rozlišované doktrínou, specifika výkladu smluv v mezinárodním právu veřejném a metody výkladu v právu Evropské unie.

V kapitole dvě „Metody interpretace“ byl přiblížen způsob poznání obsahu právních textů pomocí jednotlivých metod interpretace. Ty byly popsány o ohledem na svůj význam, charakter a užití při výkladu s ohledem na problematiku multilingválních právních textů.

Následující kapitola tři „Multilingvální interpretace v mezinárodním právu veřejném“ byla věnována problematice mezinárodních smluv. Pomocí doktríny a textu Vídeňské úmluvy o smluvním právu byly demonstrovány základní postupy pro interpretaci smluv v mezinárodním právu veřejném.

Kapitola čtyři „Multilingvalita jako základ Evropské unie“ byla věnována charakteru EU coby pluralitnímu, multikulturnímu a multilingválnímu společenství. Na rozboru zakladatelských smluv a následných právních dokumentů byla demonstrována důležitost multilingvality coby jedné ze základních hodnot Evropské unie. Zároveň byl přiblížen politický charakter této mezinárodní organizace *sui generis*. Analýzou rozhodovací činnosti Soudního dvora EU coby konečné soudní instance EU byly přiblíženy základní postupy a cíle interpretace s ohledem politiku mnohojazyčnosti a multilingvální charakter práva EU.

Výše uvedené rozborů ukázaly, že v případě neshody mezi jednotlivými autentickými verzemi vícejazyčných právních textů lze jen zřídka vyřešit problém pouhým jazykovým výkladem. Přestože je poznání obsahu textu založeno na jeho znění a nesmí jít proti jeho smyslu a významu, je nutné v těchto případech přistoupit k interpretačním metodám, založeným na hledání účelu textu. Základem je teleologický výklad v různých modifikacích.¹

---

1. Viz např. *effet utile*.

5. ZÁKLADNÍ PRINCIPY INTERPRETACE VÍCEJAZYČNÝCH PRÁVNÍCH TEXTŮ

Pro správný výklad je klíčová intenzita a způsob jeho užití. Základní prvky teleologického výkladu jsou nutně přítomné při jakékoliv práci s hledáním významu textu, včetně například lingvistické metody. Vždy je cílem zjistit významový obsah textu, jež má smysl a účel.

Můžeme tedy rozlišit jakési dvě úrovně užití teleologické metody. Pro demonstraci je možné užít interpretačních zásad, obsažených ve Vídeňské úmluvě o smluvním právu. Ta rozlišuje jakousi první a druhou fázi výkladu. „Prvotní výklad“ má být učiněn na základě znění textu, kontextu a účelu smlouvy. Zde je teleologický výklad přítomen jako součást poznání znění právního dokumentu a jeho role je doplňková k dalším metodám výkladu.

Pokud tento postup nevede k odstranění rozporů a vyjasnění textu, je nutné přistoupit ke druhé fázi výkladu. V něm teleologická metoda hraje ústřední roli. Vykládající se odpoutává od striktního znění textu a pomocí teleologické analýzy, např. i s přihlédnutím k přípravným pracem, dovozuje smysl a význam textu. Rozdíl od první fáze spočívá zejména v přihlédnutí k mimoprávním kritériím. Tím se vykládající vydává na tenký led právní jistoty a je potřeba, aby pozorně sledoval, kde končí hranice hledání smyslu a účelu textu a začíná promítání jeho vlastních životních názorů a preferencí.²

Tato druhá fáze je tím, co bývá formalisty označováno jako projev nepřiměřené soudcovské diskrece a vyvolává v akademických kruzích obavy z použití materiálního výkladu.

Z hlediska rozdělení interpretačních metod na standardní a nadstandardní lze považovat teleologický výklad na nadstandardní teprve v okamžiku, kdy hledání účelu přejde od práce s hlavními prameny, textem, k

---

2. „Broadly, the standard rules require the interpreter to consider first the terms, context (including related agreements), and purpose of the treaty, and also any subsequent agreement and practice or any relevant rules of international law, when resolving problems of interpretation. Other means of interpretation - including reference to the preparatory work on the treaty - are to be only supplementary. If recourse to these standard rules fails to resolve the difference in meaning, the last clause of paragraph 4 of article 33 directs the interpreter to adopt the meaning which best reconciles the texts in light of the purpose of the treaty; the precise method by which this meaning is to be found is left unspecified, however, by article 33.” - Germer s. 403.

5. ZÁKLADNÍ PRINCIPY INTERPRETACE VÍCEJAZYČNÝCH PRÁVNÍCH TEXTŮ

rekonstrukci na základě užití nepřímých podkladů. Jejich použitím se vykládající snaží dobrat pravděpodobného smyslu a účelu normy. Přitom je ne vždy prokazatelné, že tento smysl a účel je pravdivý. Teprve tehdy lze dle mého názoru označit užití metody za doplňkové či nadstandardní.

Důležitý je také charakter užitých materiálů a podkladů. Užitečnou pro osvětlení může být paralela s užitím nepřímých důkazů v trestním právu. Ty jsou přípustné a na jejich základě je možné obžalovaného odsoudit, ovšem jejich vypovídací hodnota a autorita je výrazně slabší než u důkazů přímých. Tak i při interpretaci právních textů je možné rozlišit, zda je výklad založen na „přímých poznatcích“, či zda se již blíží rozhodování na základě práva equity, které je založeno mnohem více na analytických a myšlenkových postupech a osobním hodnocení interpreta než na metodě samé.

V podstatě tak spor mezi zastánci materiálního a formálního způsobu interpretace leží ve způsobu chápání teleologické metody. Mám-li užit extrémní příklad, můžeme použít trestný čin vraždy, jak je uveden v českém trestním zákoníku:

„Kdo jiného úmyslně usmrtí, bude potrestán odnětím svobody na deset až osmnáct let.“³

Tato norma říká, že usmrcení jiného člověka je trestné. Použijeme-li teleologickou metodu v rámci první fáze výkladu, dovedíme, že smyslem úpravy je předcházet vraždám. V rozšířeném teleologickém výkladu můžeme dovést, že lidský život je jednou ze základních chráněných hodnot a je hoděn ochrany. V nepřiměřeném teleologickém výkladu bychom mohli z této normy mohli dovést zákaz užívání kmenových buněk.⁴ Jelikož by tento předpoklad závisel na množství jiných hodnotových soudů a jejich poměrování, lze tuto implikaci, vycházející pouze z § 140 TZ, pokládat již za nepřiměřenou.

Řešení rozporů v oblasti multilingválních smluv v mezinárodním právu spočívá především v prevenci, založené na určení rozhodného jazyka pro případ nesouladu mezi jednotlivými jazykovými verzemi. V případě Ev-

3. Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, § 140.

4. Ty pocházejí z lidského embrya, které je potenciálním člověkem.

5. ZÁKLADNÍ PRINCIPY INTERPRETACE VÍCEJAZYČNÝCH PRÁVNÍCH TEXTŮ

ropské unie, kde toto není z důvodu charakteru společenství možné, zůstává při praktické aplikaci práva nutné přihlídnout ke smyslu a účelu textu. Zpravidla je možné rozpory mezi nesouladnými jazykovými verzemi vyřešit až v rámci druhé fáze výkladu, kdy interpret dovodí význam textu teleologickou metodou, případně modifikovanou argumentem *effet utile*.

Literatura

- Ajani, G.:** Coherence of European Private Law and Multilingualism: Two Opposing Principles. *Int'l Bus. LJ*, 2007, 493
- Berends, W. J.:** The Interpretation of Multilingual EU Legislation. The Practice of the European Court of Justice and its Consequences for Legal Certainty. Master's thesis, Universiteit Utrecht, 2010
- Bobek, M.:** K absenci řádného vyhlášení komunitární legislativy v jazycích nových členských států. *Soudní rozhledy*, 12 2006, Nr. 2006, 449–468
- Bobek, M.:** The binding force of Babel. *EUI Working Paper*, 2007 – Technical report
- Bobek, M.:** On the Application of European Law in (Not Only) the Courts of the New Member States: 'Don't Do as I Say'? *Cambridge Yearbook of European Legal Studies*, 10 2008, 1–34
- Boguszak, J./J., Čapek/A., Gerloch:** *Teorie práva*. Aspi Publishing, 2003
- Derlén, M.:** Multilingual interpretation of European Union law. Volume 67, *Kluwer Law International*, 2009
- Čepelka, Č.:** *Právo mezinárodních smluv: Vídeňská smlouva o smluvním právu (1969)-s komentářem*. SPN, 1986
- Čepelka, Č./P., Šturma/V., Balaš:** *Právo mezinárodních smluv*. Aleš Čeněk, 2011
- Čepelka, Č./P.:** *Mezinárodní právo veřejné*. C.H. Beck, 2008
- Filip, J.:** *Ústavní právo České republiky: Základní pojmy a instituty. Ústavní základy ČR*. Masarykova univerzita, 2011
- Gerloch, A. Maršálek P.:** Problémy interpretace a argumentace v soudobé právní teorii a právní praxi: sborník příspěvků z vědeckého kolokvia kateder teorie práva právnických fakult České republiky (Milovy, 19.-20.6. 2002). *Eurolex Bohemia*, 2003

5. ZÁKLADNÍ PRINCIPY INTERPRETACE VÍCEJAZYČNÝCH PRÁVNÍCH TEXTŮ

- Germer, P.:** Interpretation of plurilingual treaties: A study of article 33 of the Vienna Convention on the Law of Treaties. Harv. Int'l. LJ 11 1970
- Hendrych, D.:** Hendrych a kolektiv, Právnícký slovník, 2. Vydání. Praha: CH Beck 2001
- Holländer, P.:** Filosofie práva. Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2012
- J., Bič/E., Cihelková/Z.:** Lisabonská smlouva-nový rámec pro mezinárodně právní postavení Evropské unie a její vnější činnosti. Současná Evropa 2010, Nr. 2
- Knapp, V.:** Teorie práva. CH Beck, 1995
- Komise, EU:** Nová rámcová strategie pro mnohojazyčnost. 2005 – Technical report
- Komise, EU:** Translating for a multilingual community. Luxembourg: Office for Official Publications of the European Communities 2009
- Král, R.:** Nařízení ES z pohledu jejich vnitrostátní aplikace a implementace. C.H. Beck, 2006
- Kühn, Z.:** A zase ten formalismus. (4) Interpretační formalita: Úvod. Jiné právo 2007, Nr. 2007
- Kühn, Z.:** Formalismus: co to je, kdy to je, má/nemá to být? Nebo je to nadávka? Nebo je to Josef Švejk? Část I. Jiné právo 2007, Nr. 2007
- Kutscher, H.:** Méthodes d'interprétation vues par un juge à la Cour. Publications officielles des Communautés européennes, 1976
- Křepelka, F.:** Mnohojazyčnost Evropské unie a její důsledky pro českou právní praxi. Masarykova univerzita, 2007
- Lovtriš, M.:** O touze právníka pracovat s „originálem“. www.jinepravo.cz 2013

5. ZÁKLADNÍ PRINCIPY INTERPRETACE VÍCEJAZYČNÝCH PRÁVNÍCH TEXTŮ

- Maduro, L. M.:** Interpreting European Law-Judicial Adjudication in a context of constitutional pluralism. Available at SSRN 1134503 2008
- Malenovský, J.:** Mezinárodní právo veřejné: jeho obecná část a poměr k vnitrostátnímu právu, zvláště k právu českému. 4. opr. a dopl. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2004. 467 pp.(Edice učebnic PrF MU v Brně; č. 339). ISBN 80-210-3375-4, 2004 – Technical report
- Melzer, F.:** Metodologie nalézání práva. Vyd. 2. edition. C.H. Beck, 2011
- Palermo, F.:** Linguistic Diversity within the Integrated Constitutional Space. European Diversity and Autonomy Papers–EDAP, 2 2006, Nr. 2006, 1–44
- Paunio, E. Lindroos-Hovinheimo S.:** Taking Language Seriously: An Analysis of Linguistic Reasoning and Its Implications in EU Law. European Law Journal, 16 2010, Nr. 4, 395–416
- Petrů, I.:** Metody jazykového výkladu evropského práva. Univerzita Karlova v Praze, Právnická fakulta, 2011
- Potočný, M./J., Ondřej:** Mezinárodní právo veřejné–Zvláštní část. 6., doplněné a rozšířené vydání. C.H. Beck 2011
- Seidl-Hohenveldern, I.:** Mezinárodní právo veřejné. 3. vyd. Praha: ASPI. ISBN 80-7357-178-1, 2006 – Technical report
- Sinclair, S. I. M. T.:** The Vienna Convention on the law of Treaties. Manchester University Press, 1984
- Sobek, T.:** Právní myšlení, kritika moralismu. Praha-Brno, Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2011
- Sørensen, M.:** Les Sources du droit international. København, 1946
- Tabory, M.:** Multilingualism in international law and institutions. Kluwer Law International, 1980
- Tichý, L.:** Dokumenty ke studiu evropského práva. Linde, 2006

5. ZÁKLADNÍ PRINCIPY INTERPRETACE VÍCEJAZYČNÝCH PRÁVNÍCH TEXTŮ

Tichý, L. et al.: Evropské právo, 3. vydání. Praha: CH Beck 928 2006

Von Savigny, F.C./O.L., Heuser: System des heutigen römischen Rechts.
Volume 3, Veit, 1840

Weinberger, O.: Norma a instituce:(úvod do teorie práva). Masarykova univerzita, 1995

Wintr, J.: Vstupní úvahy o metodologii interpretace práva. Všehrad 2010

Wirth, D. A.: Multilingual Treaty Interpretation and the Case of SALT II.
Yale Studies in World Public Order, 6 1980, 429–470

Použitá judikatura

ČR

Rozsudek ÚS ze dne 12. 9. 2007, sp. zn. Pl. ÚS 87/2006, www.usoud.cz.

Rozsudek NSS ze dne 31.03.2010, čj. 2 As 80/2009-67, www.nssoud.cz.

Rozsudek NSS ze dne 04.09.2012, čj. 1 As 93/2009-273, www.nssoud.cz.

Rozsudek NSS ze dne 31.05.2011, čj. 5 As 16/2010-106, www.nssoud.cz.

Rozsudek NSS ze dne 24.02.2012, čj. 2 As 116/2011-72, www.nssoud.cz.

SDEU

NV Algemene Transport en Expeditie Onderneming van Gend & Loos proti Nederlandse administratie der belastingen, 26-62 [1963] ECR 1.

Flaminio Costa proti E.N.E.L., 6-64 [1964] ECR 585.

Erich Stauder proti City of Ulm - Sozialamt, 29-69 [1969], ECR 419.

Europemballage Corporation a Continental Can Company Inc. proti Komisi Evropských společenství, 6-72 [1973] ECR 495.

Régina v Pierre Bouchereau, 30-77 [1977] ECR 1999.

North Kerry Milk Products Ltd. proti Minister for Agriculture and Fisheries, 80-76 [1977] ECR 425.

Srl CILFIT a Lanificio di Gavardo SpA proti Ministero della sanità, 283/81 [1982] ECR 3415.

5. ZÁKLADNÍ PRINCIPY INTERPRETACE VÍCEJAZYČNÝCH PRÁVNÍCH TEXTŮ

Komise Evropských společenství proti Spojenému království Velké Británie a Severního Irska, 100/84 [1985] ECR 1169.

Alexander Moxsel Import und Export GmbH & Co Handels-KG v Bundesanstalt für landwirtschaftliche Marktordnung, 55/87 [1988] ECR 3845.

Rockfon A/S proti Specialarbejderforbundet i Danmark, C-449/93 [1995] ECR I-4291.

Paola Faccini Dori v. Recreb Srl, C-91/92 [1994] ECR I-3325.

Konservenfabrik Lubella Friedrich Büker GmbH & Co. KG proti Hauptzollamt Cottbus, C-64/95 [1996] ECR I-5105.

Ferriere Nord SpA proti Komisi Evropských společenství, C-219/95 [1997] ECR I-4411.

Wiener v Hauptzollamt Emmerich, C-338/95 [1997] ECR I-6495. Závěr generálního advokáta Jacobse.

The Queen proti Commissioners of Customs and Excise, ex parte EMU Tabac SARL, The Man in Black Ltd, John Cunningham, C-296/95 [1998] ECR I-1605.

Nilsson a další, C-162/97 [1998] ECR I-7477.

Manfredi, C-308/97 [1998] ECR I-7685.

Deutsches Milch-Kontor GmbH v. Hauptzollamt Hamburg-Jonas, C-136/04 [2005] ECR I-195.

Komise Evropských společenství proti Španělskému království, C-135/03 [2005] ECR I-6909.

UAB Profisa proti Muitines departamentas prie Lietuvos Respublikos finansu ministerijos, C-63/06 [2007] ECR I-3239.

Hauptzollamt Bremen proti J. E. Tyson Parketthandel GmbH hanse j, C-134/08 [2009] ECR I-02875.

Právní předpisy a mezinárodní smlouvy

Mezinárodní dokumenty a smlouvy

Úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod, 1950.

Vídeňská úmluva o smluvním právu, 1969.

Vídeňská úmluva o mezinárodním smluvním právu mezi státy a mezi-

5. ZÁKLADNÍ PRINCIPY INTERPRETACE VÍCEJAZYČNÝCH PRÁVNÍCH TEXTŮ

---

národními organizacemi nebo mezi mezinárodními organizacemi, 1986.

Dohoda mezi vládou České republiky a Vietnamské socialistické republiky o předávání a přebírání občanů obou států ze dne 12. 9. 2007, vyhlášená ve Sbírce mezinárodních smluv pod č. 26/2008.

Schumanova deklarace, 9. května 1950.

Smlouva o založení Evropského společenství uhlí a oceli, 1951.

Smlouva o založení Evropského společenství pro atomovou energii, 1957.

Smlouva o založení Evropského hospodářského společenství, 1957.

Jednotný evropský akt, 1986.

Smlouva o Evropské unii, 1992.

Amsterodamská smlouva, 1997.

Nicejská smlouva, 2001.

Lisabonská smlouva, 2007.

Listina základních práv Evropské unie, 2007.

Evropské právní předpisy

Nařízení Rady č. 1/1958 o užívání jazyků v Evropském hospodářském společenství.

Nařízení Rady č. 1/1958 o užívání jazyků v Evropském společenství pro atomovou energii.

Nařízení Rady (EHS) č. 2092/91 ze dne 24. června 1991 o ekologickém zemědělství a k němu se vztahujícím označování zemědělských produktů a potravin.

Jednací řád Evropského parlamentu.

Jednací řád Soudního dvora Evropské unie.

Právní předpisy České republiky

Ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky.

Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník.